St. 307 Poštnina plačana v gotovini (Tassa pagata in contanti) V Trstu, v četrtek 28. decembra 1922 Posamezna številka 20 cent. Letnik XLVII

Izhaja, izvzemši ponedeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Izdajatelj in odgovorni urednik Anton Gerbec. — Lastnik tiskarne [illegible] tiskarne Edinost. Naročnina znaša za mese L 7.—, 3 mesece L [illegible] L 32.— in celo leto L 60.—. Za inozemstvo mesečno 4 lire v[illegible] uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm.*) — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov *mm* po L 2 — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Giolittijevi spomini

(Italijansko vseučilišče v Trstu)

V založbi Fratelli Treves v Milanu so izšli nedavno «Giolittijevi spomini.» Podajemo tu posnetek iz poglavja, ki osvetljuje odnošaje Avstro-Ogrske do Italije v času aneksije Bosne in Hercegovine. Posebej še je to poglavje zanimivo zato, ker se dotika vprašanja italijanskega vseučilišča v Trstu — vprašanja torej, ki je dalo povod za veliko razburjenje v našem takratnem političnem življenju. Ne pravimo, da je bilo to vprašanje vzrok za razburjanje tukajšnje italijanske javnosti, marveč pravimo, da je dalo povod. In da je bilo temu res tako, je razvidno tudi iz Giolittijevega pripovedovanja, kakor bomo videli.

Giolitti pripoveduje:

Maloturška revolucija je sklonila avstro-ogrsko vlado k aneksiji Bosne in Hercegovine. To dejstvo je pomenilo hudo kršenje berlinske pogodbe: povzročilo je med Avstrijo in Srbijo in Avstrijo in Rusijo tako veliko napetost in je tako pretreslo Evropo, da se je bilo vsak hip bati izbruha vojne. Evropa se je tedaj rešila vojne le tako, da se je vklonila pred ukrepom Avstro-Ogrske, ki jo je Nemčija odkrito podpirala. Pri tem pa je cesarska vlada na Dunaju tekom pogajanj, h katerim se je pritegnila tudi Italija, napravila tej poslednji koncesijo, ki so ji pripisovali veliko pomembnost: odrekla se je namreč zasedbe novopazarskega sandžaka in je umaknila svoje posadke od tam.

Iz posledice tega je nastala balkanska vojna! S tem je bilo bolgarskim in srbskim vojnim silam omogočeno sodelovanje proti Turkom, ne da bi to moglo izzvati nevarnost kakega avstro-ogrskega posredovanja, ki bi mu bila posledica ta, da bi bila svetovna vojna izbruhnila že par let poprej. Na tedanji izmenjavi misli med italijanskim ministrom za vnanje stvari Tittonijem in avstrijskim ministrom za vnanje stvari Aehrenthalom smo dosegli privolitev, **da se v Trstu ustanovi italijansko vseučilišče.** Mi smo to pravično zahtevo v zaščito italijanstva vedno odkrito zastopali v okviru našega zavezništva. Saj ni imela Avstrija nobenega razloga, **da bi z italijanskim narodom drugače postopala, nego z drugimi narodi!**

Ko pa naj bi se bila v letu 1909. ta obljuba uresničila, se je pokazalo, da načrt, ki ga je izdelala avstrijska vlada, nikakor ni v skladu z našimi željami. Namesto vseučiliške naprave so hoteli ustanoviti italijansko pravno fakulteto na — Dunaju! Tittoni, ki je dogovorno z Aehrenthalom obvestil senat in zbornico o dobljenih zagotovilih, je bil radi odmikanja od teh obvez tako ogorčen, da je na Dunaju energično protestiral in je dal po našem poslaniku vojvodi Avarna sporočiti, da bi bilo bolje, da se nič ne ukrene in da se za sedaj opusti vsaka odločitev, ker bi ustanovitev pravne fakultete na Dunaju tržaške dijake silila živeti v središču izključno nemške kulture, kar bi bilo v nasprotju z zaščito tržaškega italijanstva.

Aehrenthal je odgovoril, da v tej stvari ne more nič storiti, opravičil pa se je privatno ter izjavil, da je odločitev v tem vprašanju padla **po volji nadvojvode Franca Ferdinanda,** ki da je kot pristaš trijalizma in prijatelj Slovanstva sovražen italijanstvu.

Tedaj mi je Tittoni — nadaljuje Giolitti — pisal ter nasvetoval, naj sprejmem njegovo demisijo kot ministra za vnanje stvari v protest proti takemu nelojalnemu postopanju. Čeprav sem uvaževal njegova pravična čustva, vendar nisem mogel odobravati takega sklepa. Tedaj sem se nahajal v Cavourju. Jaz in Tittoni sva si v tej stvari mnogo brzojavila. Tittoni je vztrajal pri svoji nameri za demisijo, da s tem zadosti javnemu mnenju Italije, ki se je začelo razburjati po časopisih, in da obenem opozori Avstrijo in Nemčijo na težave, ki bi nastale za Italijo glede ohranitve trozveze, če bo eden zaveznikov tako postopal ž njo. Odgovoril sem mu, da iz motritve stvarnega stanja od vseh strani ne morem priti do uverjenja, da bi bil njegov odstop koristen za notranjost, niti ne za odnošaje do inozemstva, ter da si nadalje ne morem misliti, da bi moglo to vprašanje izzvati globoko in iskreno gibanje v deželi.

In v resnici jih je bilo le malo število, **ki so zares verovali v ustanovitev italijanskega vseučilišča v Trstu.** Jaz vsaj, z mnogimi drugimi vred, moram priznati, da nisem veroval. Da bi se pa neustanovitev vseučilišča v sedanjem trenutku napihnila v veliko afero, tako da bi se provzročil odstop ministra za vnanje stvari, ob enem pa da bi se nadaljevala ista politika vztrajanja v trozvezi: to se mi ni zdelo pristojno in morda ne bi bilo tudi možno, ne glede na to, da bi v Italiji sami izzvalo prepričanje, da smatra vlada postopanje Avstrije za žalitev Italije, čemur bi mogle slediti preresne manifestacije. Dostavil sem, da mora Tittoni sam izprevideti, da se sedaj ne morejo izpremeniti smeri vnanje politike. Končno sem naglašal, da ne bi mogel privoliti, da bi postopanje kakega avstrijskega ministra izzvalo vladno krizo v Italiji. To bi se smelo dogoditi le v slučaju, če bi Italija hotela iz temelja izpremeniti svojo politiko ter odpovedati trozvezo. V tem slučaju pa bi jaz sam podal demisijo, ker ne bi hotel prevzeti odgovornosti za to, da se dežela izpostavi nevarnosti vojne. Italija bi imela le dve možnosti: ali ne bi smela pretiravati neobzirnosti napram Avstriji ali pa bi morala izvajati skrajne posldice. Odgovornosti za ta zadnji slučaj ne bi prevzel, ker bi bila vojna pa naj bi v vojaškem oziru končala tako ali tako, za Italijo le nesreča in bi ostali mi osamljeni. Ta dva razloga sta prepričala Tittonija, da ni odstopil.

* * *

Stališče starega Giolittija, tedanjega načelnika italijanske vlade, napram vprašanju italijanskega vsučilišča v Trstu je v skladu z vso njegovo politiko do vstopa Italije v svet. vojno. Bil je do zadnjega zvest pristaš trozveze in je bil odločno proti temu, da bi Italija posegla v vojno z oboroženo silo proti dotedanjima zaveznicama. Raje se je odpovedal zahtevi po vseučilišču v Trstu, nego da bil razdrl zavezništvo. In v živem spominu nam je vsem, kaka gonja se je uprizorila v Italiji proti Giolittiju radi tega njegovega stališča. Označali so ga za izdajico nad italijanskim narodom in italijansko državo. Giolitti navaja tudi veletehten razlog, zakaj ni hotel radi vseučilišča v Trstu izzvati nevarnosti vojne. Pravi, da bi bilo to nesreča za Italijo, ker bi ostala osamljena! Temu njegovemu nazoru je treba le pritrditi, kajti noben razsoden politik ni mogel pričakovati tedaj, da bi se druge države hotele zaplesti v krvav ples radi vprašanja, ki ni imelo zanje nobene pomembnosti.

Zanimiva je izjava Giolittija, da je bilo le malo ljudi tudi med Italijani, ki so zares verovali v ustanovitev italijanskega vseučilišča v Trstu. Dostavljamo, da smo bili tedaj tudi mi prepričani, da tudi tisti tukajšnji italijanski krogi, ki so tirali agitacijo za italijansko vseučilišče, niso resno mislili na to ustanovitev. Izkoristili so le to vprašanje kot dobrodošlo in izdatno sredstvo za agitacijsko in propagandno delo proti avstrijski vladavini.

Tu pa moramo naglasiti, da mi nismo bili načelni nasprotniki ustanovitve vseučilišča v Trstu. Zahtevali pa smo, naj se visoka šola uredi tako, da bo služila tudi jugoslovenski mladini. Naj omenimo tudi, da se je bila svoječasno v slovenskih listih razvnela živahna razprava o vprašanju, kam naj bi prišlo slovenska vseučilišče: ali v Ljubljano ali v Trst! Razmahnilo se je prerekanje med pristaši Ljubljane in Trsta. Med poslednjimi je kaj tehtno posegel v razpravo dr. Tuma. Eno pa je danes gotovo: vprašanje vseučilišča v Trstu ne pride več na dnevni red.

Naglasiti moramo posebno še, da «privatna informacija», ki jo je dal avstrijski minister Aehenthal gospodu Giolittiju — češ da je bil nadvojvoda Franc Ferdinand pristaš trializma in prijatelj Slovanov — ni bila točna. Nadvojvoda je imel pač v načrtu, da bi se uvedlo namesto dualistične trialistična uredba države, ni pa res, da je bil prijatelj Slovanstva. Trialistična uredba je imela marveč namen, da zabije kol v južno Slovanstvo. Ni bila to Jugoslovenom prijazna, marveč edino le protiserbska politika, ki naj bi jim za vedno zaprla pot do narodnega ujedinjenja.

Italija

Vladni ukrepi za vojsko — Volitev ne bo še — Hudi časi za nekatere državne uradnike

RIM, 27. Uradno se poroča, da je včeraj ministrski predsednik Mussolini sprejel v palači Chigi generala Diaza, s katerim je pretresal vprašanja, ki se tičejo vojske. Ministrski predsednik in general Diaz sta bila povsem sporazumna v tem, da naj traja vojaška služba za prihodnji letnik, ki bo vpoklican dne 15. marca, 18 mesecev, da se odklonijo vsi predlogi za ustanovitev ministrstva za narodno obrambo, in da se morajo takoj ukreniti vsi ukrepi, ki naj narede vojsko povsem pripravljeno. Ojačanje vojske — pravi poročilo — ne bo obremenjalo državne bilance, ker se bo lahko varčevalo na drugih poljih. Vprašanja, o katerih se je razpravljalo, bodo predložena ministrskemu svetu na prihodnji seji v odobritev.

Z ozirom na volitve je značilno, kar piše oficiozna ag. «Volta»: «Gotovo ne manjkajo tehtni razlogi za čim prejšnji razpis volitev — pravi agencija — predvsem, ker je potrebno vzpostaviti politično ravnotežo med deželo in vlado na eni in zbornico na drugi strani. Na drugi strani pa obstojajo tudi tehtni vzroki, da se ne hiti z volitvami, predvsem, ker je potrebno izvrševati «polnomoč», da se tako dasta vsebina in važnost zakonodajnemu delu v prihod. letu. To je naravno z zbornico, ki ne odgovarja novim potem države in volilskih množic, manj naravno pa z zbornico, ki bo predstavljala obnovljeno voljo naroda, izraženo na volitvah.

Sicer pa je mogoče, tudi brez ozira na navzkrižje med izvrševanjem polnomoči in delovaniem zakonodajnih organov, da živahno in trezno delovanje ministrskega predsednika Mussolinija in obnavljanje političnega podzemlja po fašistovskem preobratu svetujeta, naj se plodna zemlja dobro obdela, če se hočejo imeti najboljši sadovi. G. Mussolini še vedno lahko po svojt volji določi čas za volitve. Krona ga je že tedaj, ko ga je poklicala na vlado, pooblastila, da razpusti zbornico, ko bo smatral to za najbolj primerno. Nacionalna fašistovska stranka je izjavila, da mu popolnoma zaupa. Treba se bo brez drugega podvreči odločitvi g. Mussolinija».

Tako se zdi, da se g. Mussoliniju dopade vladati s sedanjo zbornico, ki mu — o tem je prepričan — ne bo delala velikih težav, kakor bi mu jih mogla — kdo ve? — prihodnja.

Zanimiv je tudi kr. oblok, ki ga objavlja «Gazzetta Ufficiale», in s katerim se ministrski svet pooblašča na odpuščanje državnih uradnikov po svoji volji. Vsak minister — pravi odlok — lahko skrči število osobja svojega ministrstva. Ministrski svet lahko odpusti od službe do 31. dec. 1923. glavne ravnatelje in druge njim enakopravne uradnike. Na čin glavnega ravnatelja se lahko izvrše nova imenovanja ali povišanja tudi pred določitvijo numeričnih lestvic za uradnike tozadevnega centralnega urada. Proti omenjenim ukrepom ni dovoljen priziv.

Za nekatere državne uradnike se torej, kakor se zdi, začenja precej neprijeten ples. Zato pa se obljublja prijetno življenje drugim. Tako je ministrski svet sklenil na svoji zadnji seji imenovati kar 24 novih senatorjev. Med temi jih bo baje tudi nekoliko iz novih pokrajin, ki so izdatno doprinesli k nacionalni obnovitvi. Med drugimi pravijo, da bo senator tudi tržaški župan.

Med fašisti in popolari — Krvav dogodek blizu Mestre

BENETKE, 26. V Briani di Noale, vasi, oddaljeni kakih 15 km od Benetk, na progi proti Valsugani se je zgodil na Božič krvav dogodek. V odgovor na baje nameravane represalije s strani popolarov v Briani zaradi groženj fašistov iz Noale so ti poslednji prišli na božični večer s tovornim avtomobilom v Briano in odvedli seboj dva popolara, katera so napojili z ricinovim oljem. Na Božič je prišlo v Briani do prerekanja in spopada med popolari in fašisti. Radi tega so priredili fašisti iz Noale kazenski pohod v Briano. Prišli so pred hišo dveh bratov, vpisanih v popolarsko stranko, ki sta se baje udeležila spopada. Pozvali so ju, naj prideta ven. Ker pa nista hotela priti, so zažgali hišo in senik. Oblegana družina je nato prišla iz hiše, oborožena s sekirami in drugim orodjem. Pri spopadu s fašisti sta bila ubita en fašist in en član oblegane družine. Ostale so fašisti aretirali in odpeljali seboj v Noale. Fašisti so preiskali tudi ostale hiše kmetov v Briani, toda našli niso ničesar. Župnik v Noale je bil tudi pretepen in je moral v bolnišnico.

Slučaj nediscipline v fašizmu

MASSA, 27. Predvčerajšnjim je politični tajnik fašja v Parsani g. Giacometti grajal fašista Romea Pelliccia, ker je bil brez potrebe nasilen. Pelliccia se je tedaj vrgel na tajnika in pri tem se mu je pridružil tudi njegov brat. Ta poslednji je tajnika parkrat zadel z nožem. Tedaj pa je tajnik segel po revolver in parkrat ustrelil proti napadalcu, katerega je ena krogla zadela v stegno in mu prebila kost. Na lice mesta so pritekli karabinerji ter spravili ranjenega fašista v bolnišnico. Tajnik je dobil eno rano z nožem na glavo in drugo v rame, toda obe sta lahki.

Spopad med fašisti in španskimi mornarji v Genovi

GENOVA, 27. Na sveti večer je prišlo v neki gostilni v ul. XX. Settembre do spopada med gručo fašistov in gručo španskih mornarjev, ki so bili pijani. En fašist je bil ranjen z nožem v nogo. Kmalu potem so prihiteli na pomoč drugi fašisti. Španski mornarji so bili obkoljeni in pretepeni. Dva sta bila vsled precej težkih ran na glavi prepeljana v bolnišnico. Končno je posegla vmes policija, ki je prijela ostale mornarje in jih dala spraviti na njihovo ladjo.

Novi italijanski poslanik v Berlinu odpotoval na svoje mesto

BOLOGNA, 27. Grof Alessandro de Bosdali, italijanski poslanik v Berlinu, ki se je nahajal nekoliko dni na dopustu, je odpotoval na svoje novo mesto v Berlin, kamor prispe v petek.

Jugoslavija

Spor med Pašićem in Protićem?

BELGRAD, 27. V parlamentarnih krogih se trdovratno vzdržuje trditev, da je nastal v radikalskem klubu razcep zato, ker se ni ugodilo Protićevi zahtevi, da se v proglas stranke ne unesejo stvari, s katerimi bi se negirala politika g. Protića nasproti Hrvatskemu bloku. Trdilo se je že, da je moral g. Pašić pristati na sprejetje klavzule, s katero se obeležuje možnost izpremembe ustave. Na ta način naj bi se uravnal spor, ker bi se g. Protić zadovoljil.

Protić pa je objavil v «Radikalu» članek, v katerem trdi, da je radikalna stranka na križpotu. Z njim je skušal g. Protić prejudicirati odločitvi stranke v tem pogledu s tem, da je zagovarjal svojo tezo. «Pravda» doznava sedaj, da Pašić ni popustil Protićevi zahtevi glede ustave. Pristal je le na to, da se v strankinem komunikeju spominja le želja za sporazumno delo s Hrvati. Dalje piše «Pravda», da se Pašić tudi odločno protivi kandidaturi Protića v imenu radikalne stranke. V Protićevih volilnih okrugih t. j. v Vel. Bečkereku in v Kruševcu da namerava zato kandidirati Pašić sam.

Imenovanje velikih županov

BELGRAD, 27. Ministrski svet je na svoji včerajšnji seji postavil sledečo listo kandidatov za mesta velikih županov: Štefan Belić za Kragujevac, Gjuro Bošković za Bitolj, Vujo Ružić za Požarevac, M. Sretković za Kosovsko Mitrovico, M. Gjaković za Cetinje, dr. Fran Gabrek za Zagreb, Vasa Aleksić za Šabac, M. Nikolić za Sarajevo, Jovan Perović za Split, Juraj Grisogono za Dubrovnik, Toša Todorović za Banjaluko, Vasa Šanović za Vukovar, M. Ševčević za Novi Sad, Dragotin Todorović za Vranjo, Boža Kostić za Valjevo, A. Vidović za Niš, Sretan Pavlović za Užice, Pera Lapujević za Zaječar, Zorko Spasojević za Čačak, Marko Novaković za Kruševac, Jovan Božić za Osijek, dr. Ivan Sajovic iz Kočevja za Maribor.

Kakor se je pozno zvečer doznalo, je bila lista velikih županov že snoči predložena kralju v podpis. Kralj je imenovanja velikih županov že podpisal in izide tozadevni ukaz že jutri.

Kdo je imenovan za Ljubljano, zvečer ni bilo mogoče doznati. Popoldne se je imenoval kot najresnejši kandidat novomeški okrajni glavar dr. Vončina, ki ga je predlagal namestnik Hribar. Ni pa izključeno, da ljubljansko mesto še ni zasedeno, ker se pričakuje prihod ministra Zupanića in namestnika Hribarja v Belgrad.

Poljska

Važno finančno posvetovanje v Varšavi

VARŠAVA, 27. Poljski ministrski predsednik je pozval vse bivše finančne ministre, naj se udeležijo finančne konference, ki se bo vršila dne 6. januarja 1923. in kateri bo predsedoval predsednik republike.

Rusija

X. zborovanje ruskih sovjetov — Govor Kameneva

LONDON, 27. Glasom neke brzojavke iz Moskve se je te dni otvoril v poslopju moskovske opere X. vseruski sovjetski shod. Ob tej priliki je bila palača zasedena po močnih oddelkih vojaštva. Prvič po ustanovitvi sovjetske vladavine so bili prisotni tudi zastopniki diplomatskega zbora. Sedeli so v nekdanji carski loži. Zborovanje je otvoril predsednik Kalinin, ki je med drugim naznanil, da se Lenin zborovanja ne more udeležiti, ker so mu zdravniki predpisali z ozirom na njegovo zdravje popoln počitek. Ta vest je vse zborovalce zelo neprijetno presenetila.

Vsled Leninove odsotnosti je bil glavni govornik Kamenev. V svojem govoru je napadal zavezniške države, katere edine da so krive, da ni prišlo v Rusiji mnogo prej do notranjega miru in notranjega reda. Vendar pa smo lahko veseli — je nadaljeval govornik — ker je nastopila znatna izpremenba v zadržanju Amerike napram sovjetski Rusiji. Zedinjene države so nas vprašale, ali bi sprejeli posebno ameriško komisijo, ki bi prišla v Rusijo radi poizvedovanj. Mi smo govorili, da jo sprejmemo pod pogojem, da se nam dovoli, da pošljemo tudi mi v Ameriko posebno komisijo, ki ji bo poverjena naloga, da zbere s svoje strani razne poizvedbe v Ameriki. Vemo, da je to načelo vzajemne enakosti povzročilo v Ameriki razne opazke in kritike. Toda mi ne pozabljamo, da je veliko število kandidatov povodom nedavnih volitev v Ameriki zahtevalo, da se mora sovjetska vlada priznati. In vendar se postopa napram nam zelo previdno, kljub temu da se na drugi strani priznavajo naše pravične zahteve, ter se jaše na obliki. Nič ne de! Mi smo živeli pet let, ne da bi nas bile Francija, Anglija in Amerika priznale. Mi bomo živeli dalje na ta način, ako bo treba. Toda smatram za potrebno, da naglasim tu — brez strahu, da bi me mogel kdo postaviti na laž — da Evropa ne bo mogla živeti v miru ne plačati svojih dolgov, dokler ne prizna Rusije za redno državo in dokler se ne bo obnašala napram njej kot napram takšni.

V nadaljevanju se je Kamenev doteknil med drugim tudi konference v Lausanni in je v tem delu svojega govora ostro obsojal zadržanje Anglije na omenjeni konferenci. V Lausanni — je rekel — se godi čudna stvar, ki jo je prav lahko opaziti. Grška in Anglija zastopate eno samo idejo: kako izpremeniti Turško v veliko kolonijo. Rusija pomaga Turški samo zato, ker se ta dežela bori proti imperializmu. Grčija ni boljševiška država, to se zna, toda kljub temu je dala brez vsakega obotavljanja ustreliti nekoliko svojih ministrov, ki v bistvu niso bili nič drugega nego orodje v rokah Anglije. Kar se tiče nas, mi se ne bomo dali motiti in ostanemo prijatelji Turške, dokler bo kazala protiimperialistična čustva. Ako pa bo začela Turška nekega dne upogibati svoj hrbet pred Anglijo in lordom Curzonom, tedaj jo bo Rusija pustila, naj svobodno zasleduje tako hlapčevsko politiko. Toda ta dan ni še nikakor prišel».

Bolgarska

Ustanavljanje italijanskih fašistovskih organizacij na Bolgarskem

SOFIJA, 26. Po iniciativi nekoliko članov tukajšnje italijanske kolonije, katero vodi ravnatelj italijanske šole Fatore, se je tukaj pred nekoliko dnevi ustanovila fašistovska organizacija za Bolgarsko s sedežem v Sofiji. Ob priliki snovanja organizacije v tukajšnji trgovski zbornici je poročevalec Cemini poudarjal v svojem poročilu, da se organizacija italijanskih fašistov na Bolgarskem ne bo vtikala v bolgarske notranje zadeve, pač pa da ima le namen ščititi posebne interese svojih sonarodnjakov. Ustanovnega zbora sta se udeležila tudi tajnik poslaništva Coha in vojni ataše Bonarchi.

Francija.

Francija in reparacije

PARIZ, 27. Listi pišejo, da so strokovnjaki pri ministrstvu za zunanje zadeve izdelali načrt za noto na nemško vlado o izročitvi azota, katero je rajh odklonil v nasprotju z določbami versailleske pogodbe. Nota bo v kratkem dostavljena. Glasi se, da bo Poincaré razun tega sporočil berlinski vladi, da je Francija pripravljena, seveda če so zavezniki sporazumni, vzeti v pretres vsak merodajen in konkreten predlog nemške vlade za sistemacijo reparacij, da pa se bo francoska vlada branila jemati v obzir predloge, ki temeljijo na trgovskih dogovorih med zasebniki ali finančnimi zavodi. Poincarè je, tako se govori, že sporočil Bonar Lawu besedilo te note. Z druge strani prihaja vest iz Londona, da ima angleška vlada namen predlagati zavezniškim vladam, naj bi se pri prihodnjem sestanku prvih ministrov razpravljalo o tangerskem vprašanju.

Spopad med fašisti in nefašisti v Franciji

PARIZ, 27. V bližini glavnega pariškega trga, in sicer v neki italijanski kavarni, so napadli trije italijanski delavci z nožem nekega svojega rojaka po imenu Stefani, kateri je bil znan po svojih fašistovskih idejah, ter ga ranili na več mestih. Stefani se nahaja v zelo nevarnem stanju, toda upa se, da mu bodo rešili življenje.

Anglija

Amerika in vprašanje brisanja dolgov — Vlada nepopustljiva, bankirji mehkejši

LONDON, 27. Listom javljajo iz Washingtona: Predsednik Harding je pripravljen se udeležiti mednarodne gospodarske konference, kakršno priporoča senator Barah, toda pod sledečimi pogoji: 1.) Določbe, ki bodo sklenjene, ne smejo vezati Amerike, da bi morala sprejeti versaillesko mirovno pogodbo. — 2.) Zedinjene države ne bodo dovolile, da bi se v kakršnikoli obliki razpravljalo o brisanju vojnih dolgov. — 3.) Evropske države ne bodo prosile ameriške vlade za novo posojilo.

WASHINGTON, 27. Ameriški bankir Oto Kahn je poslal senatorju Smatu, članu komisije za konsolidacijo vojnih dolgov, pismo, v katerem zastopa brisanje enega dela zavezniških dolgov ali znižanje obresti. Kar se tiče Anglije, priporoča Kahn, naj se ustanovi letni konsolidacijski sklad po ¾%, s katerim bi se dolg odplačal v 47 letih. Nadalje predlaga, naj bi obresti znašale 2% za dobo prvih osem let, 2'50% v drugi dobi in v tem razmerju bi se obresti višale v naslednjih dobah, tako da bi v dobi zadnjih sedmih let znašale 4'50%.

Grška

Grška proti premestitvi patriarhata iz Carigrada

ATENE, 27. Listi poročajo, da je vlada že sporočila konferenci v Lausanni, da se bo uprla premestitvi patriarhata iz Carigrada. V interesu miru bi mogla vlada iti samo tako daleč, da bi privolila v to, da poda sedanji patriarh Heletios ostavko in da se nadomesti z drugo osebo.

Konferenca v Lausanni

Vprašanje narodnih manjšin v Turčiji pred konferenco v Lausanni — Zaslišanje bolgarske, armenske in asirsko-kaldejske delegacije

LAUSANNE, 27. Včeraj se je sestala podkomisija za narodne manjšine v Turčiji. Zavezniki so bili sklenili, da se seslišijo tudi bolgarska, armenska in asirsko-kaldejska delegacija, toda turška delegacija se je uprla, češ z udeležbo teh delegacij, ki so sestavljene le od privatnikov, bo izgubila razprava podkomisije uraden značaj. Če zavezniki vztrajajo pri svoji zahtevi, bo turška delegacija tudi zahtevala, naj se seslišijo zastopniki narodov v Egiptu, Palestini, Siriji, Iraku, Indiji, Tunisu, Tripolisu ter zastopniki muslimanskih manjšin v Jugoslaviji, Romunski, Bolgarski in Grčiji in tudi zastopniki Ircev, ki itak zahtevajo pripustitev h konferenci. Turčija se je torej postavila v vrsto evropskih držav, ki sicer tudi nimajo čistih rok, a se vendar niso še dale zapeljati od narodnostne ali verske mržnje tako daleč, da bi prirejale prave pokolje nad narodnimi manjšinami, kakor se to godi redno v Turčiji.

Zavezniki so pojasnili turški delegaciji, da gre za seslišanje privatnih zastopnikov narodnih manjšin, ki bodo morale živeti v novih turških mejah, v informacijske namene.

Najprej je bila seslišana bolgarska delegacija pod vodstvom gg. Teodorova in Stančova, ki sta zahtevala jamstva za Bolgare v vzhodni Traciji, poudarjajoč, da namerava Turčija bolgarsko prebivalstvo uničiti s sistematičnimi pokolji. Glede Bolgarov v zapadni Traciji, katerih usoda tudi še ni določena, zahtevajo tudi posebna jamstva, ker tozadevni bolgarsko-turški dogovor glede izmenjave prebivalstva ni veljaven za to deželo.

Armensko delegacijo sta vodila Noradunghian efendi in Aaronian, ki sta predložila konferenci spomenico s predlogi glede ustanovitve kakega armenskega nacionalnega središča v severovzhodni Turčiji ali pa Ciliciji. V prvem slučaju bi to središče obsegalo ozemlje, ki ni nikoli pripadalo Turčiji in ki bi mejilo z armensko sovjetsko republiko Erivan, z izključitvijo Erzeruma; v drugem slučaju bi morala Francija vrniti nekoliko dežele proti morju, ki bi obsegala tudi Maraš in Ainstab.

Za asirsko-kaldejske in babilonske manjšine je govoril general Haga Petros, ki je opozoril zaveznike na njihove obljube v vojni, ko so se njegovi sonarodnjaki borili na strani zaveznikov. Te manjšine ne zahtevajo ne avtonomij ne posebnih pred- nosti, pač pa hočejo ubraniti pred Turki svoj jezik in svojo vero. General Petros je predlagal, naj se zbere vse asirsko prebivalstvo severno od Mosula.

V podkomisiji za državljanstvo se je dosegel sporazum glede državljanstva in opcijske pravice na podlagi evropskih mirovnih pogodb. Turška delegacija ni hotela niti razpravljati o priznanju tujega državljanstva, ki bi ga njeni podaniki dobili, in je pristala šele po prigovarjanju predsednika podkomisije kom. Montagne na to, da se na prihodnji seji razpravlja o tem vprašanju.

Zelo burna je bila razprava v podkomisiji za izmenjavo prebivalstva. Šlo je za vprašanje patriarhata. Turška delegacija je zahtevala odhod patriarha iz Carigrada, grška delegacija pa je izjavila, da bi noben grški zastopnik ne mogel podpisati pogodbe, ki bi vsebovala tako določbo, katera je naperjena proti interesom vsega pravoslavja. Francoski delegat je predlagal, naj bi patriarh ostal v Carigradu, toda brez pozemskih in civilnih atribucij in le z verskimi funkcijami. Turški in grški delegati so si pridržali proučitev tega predloga.

Stoletnica rojstva Pasteurja

Francoska in druga kulturna središča roslavljajo danes, 27. decembra, stoletnico rojstva velikega učenjaka Louisa Pasteurja, čegar ime beležijo naravoslovne vede na posebno častnem mestu. Po svojih izumih in naukih je postal kemik Pasteur neprecenljiv dobrotnik človeštva. Primerjajo ga pogostoma s Krištofom Kolumbom. O tem slavnem brodarju ve že vsak šolarček, da je pred več ko 500 leti odkril Ameriko; a kdo ve za Pasteurja in njegova odkritja? V šolah nemškega duha smo ga komaj spoznali po imenu! In vendar je genijalni Luj Pasteur pred komaj 50 leti s svojo vztrajnostjo in bistroumnostjo tako globoko prodrl v tajnosti narave, da nam je razkril ogromen nov svet, ki je za blagor in obstoj človeka še bolj važen nego toli zaželjena Amerika.

Ta novi, Pasteurjev svet, ki nas vedno in povsod obdaja, obstoja iz najdrobnejših nam nevidljivih živih bitij, brezštevilnih vrst in rojev glivic kvasovk, cepljivk, plesni, močelk itd., ki jih imenujemo mikrobe, to je mala bitja. Ti mikrobi so najbolj potrebni sotrudniki in pomočniki rastlin, živali in tudi človeka, ker brez njih ne bi moglo niti obstojati nobeno živo bitje na tej zemlji. Mikrobi so nam torej v večji meri dobri priajtelji nego strašni sovražniki. Seveda, ko govorimo o teh drobnih živih stvarcah mislimo navadno le na one redkeje, človeškemu zdravju in življenju škodljive mikrobe, ker pozabljamo ali se sploh ne zavedamo, kako se mati narava pridno poslužuje za tolika vsakdanja opravila v svojem ogromnem gospodarstvu še nepreglednih, nam koristnih vrst enakih drobnih bitij. In prav to novo spoznanje o neprecenljivem pomenu mikrobov v vesoljnosti je obrodilo že najlepše sadove ravno po zaslugi Pasteurja; on je zgradil svoje nove nauke na neporušne temelje preizkušnje in jih razvil do popolnosti, da še dandanašnji veljajo njegova načela, postopanja in iskustva, ki tvorijo ravno podlago za vedno napredujočo znanstveno raziskovanje v prid človeštva.

Titansko delo francoskega veleuma naj pojasnijo sledeče vrste.

Ko je zaslovel mladi kemik Pasteur po svojih prvih delih, so poverili mu vodilno mesto na visoki šoli v Lille; tam je marljivo proučeval pri velikih vinarskih obratih proizvaajnje vina in octa potom vrenja in kisanja. Ob tej priliki je kmalu spoznal, da se tako naravno vrenje nikakor ne vrši po naukih kemije, kakor je to bil proglasil nekaj let poprej sloveči nemški kemik Liebig s svojo razkrojno teorijo, ampak da je tako vrenje pravi življenski pojav, namreč delo nekih živih glivic kvasovk, ki se dajo vselej ob takih prilikah najti s primernim povečalom; o teh se je do tedaj mislilo, da so le nepotrebni in slučajni gostje. S tem naukom o živem vrenju vina in ravno tako živem kisanju octa ter z odnosnimi dokazilnimi poskusi pa je zadel Pasteur ob odločno nasprotovanje starejših tovarišev, ki so še vsi slepo prisegali na Liebigovo avtoriteto in njegovo kemično teorijo. Sam Liebig, vprašan za mnenje, ni smatral tekom celih 10 let Pasteurja za vrednega, da bi mu sploh odgovoril. Tako je bilo takratno znanstvo napram novim odkritjem nepopustljivo. Tim rajše pa so upoštevali razni obrtniki nove nazore, ker so jih skrbno prirejeni poskusi prepričali, kako važne so glive kvasovke za njihovo obrt in kako sta celo njih reja in nega potrebna. Pasteur pa ni jenjal z nadaljevanjem svojih poskusov v trdni veri, da je na pravi poti. Tedaj pa je obstal ob težkem vprašanju: odkod te glivice, ki povzročajo vrenje, kisanje in kvašenje? Na to je trebalo najti jasen odgovor, da končno izgine vsak dvom o pravem pomenu glivic! Kerče bi te kali, ki so vendar živa bitja, nastajale iz kake nežive snovi, potem bi ne mogle biti ne začetek, ne vzrok in niti ne pogoj vrenja, ampak bi bile le proizvod in posledica tega vrenja. Taka ugibanja Pasteurja so se zdela učenjakom v Parizu tako drzna in nesmiselna, da so se jih ustrašili celo njegovi najbolji prijatelji; vlad amu je odklonila vsako podporo in akademik Guerin je pozval Pasteurja kar na dvoboj, češ da se Pasteur norčuje iz akademije znanosti. Ti ugledni modrijani sicer niso več verjeli starim bajkam, da miši nastajajo tudi iz pšenice in škorpijoni iz bosiljka, zmletega med opekami, ali glede mikrobov so rajši priznali njih «samosvoje porajanje» (generatio aequivoca) iz nežive tvarine, nego teorijo o živem vrenju.

Ali odkod prihajajo glivice, ki razkrajajo tvarine? Po dolgih poskusih se je slednjič Pasteurju posrečilo odgovoriti z nepobitnim dokazom, da se glivice kvasovke nahajajo v obilici v zraku in dokler je onemogočeno njihovo vplivanje na katerokoli razkrojljivo tekočino (potom primernega segretja in neprodušnega začepljenja posode), da ostane dotlej dotična tekočina trajno nespremenjena. To je bistvo takozvanega pasteurizovanja vina, mleka, konserv itd.; je izpodbito tudi vsako domnevanje o «samosvojem porajanju» živih bitij iz nežive tvarine. Tako je Pasteur dosegel tudi znanstveno priznanje svoje teorije o živem vrenju, kisanju in kvašenju, ter končno utrdil važno naravoslovno načelo, da vsako živo bitje nastaja le od enakih živih roditeljev!

Bilo je leta 1865., ko je grozilo zelo razviti francoski svilcreji vsled naraščajočih bolezni sviloprejk popolno propadanje; zaman so razpisale vlade raznih dežel velike nagrade za iznajdbo uspešnega leka proti takim škodam, zaman so klicali učenjake na pomoč. Spomnili so se tudi Postenija, ki se je pa dolgo obotavljal, ker je slutil kako težka naloga ga čaka in «Ker še nikdar ni imel sviloprejke v roki.» Nazadnje se je pa le dal preprositi, zapustil je svojo vseučiliško stolico in se preselil z rodbino v hribe, kjer je v samotni bajti v Sevenah skoraj 3 leta proučeval to vprašanje. In res kmalu je izteknil vzrok bolezni v plesni, ki se polagoma razvije v vseh oblikah omenjene koristne žuželjke. Ko je bil s časom iztuhtal tudi način zdrave sviloreje in je ravno sestavljal končno poročilo o vsem, ga je zadela leta 1868 — kap. Ganljivo je poročilo njegovega življenjepisca Monbarta, kako se je Pasteur boril s smrtjo tekom 14 dni in medtem še narekoval soprogi svoje znanstvene zaključke... Sviloprejci so se takaj poprijeli Pasteurjevih predlogov za rešitev svoje obrti, ali znanstveniki le niso bili zadovoljni. Pričakoval so pač nekaj drugega, nego tako rešitev, ki je spominjala na Kolumbovo jajce, namreč: «Uporabljaj za svilorejo jajčka le onih metuljev, v katerih ne najdeš z drobnogledom mešičkov plesni.» Čim je Pasteur zatem nekoliko okreval, je odpotoval v naše kraje, pozvan v Villo Vicentino na Goriškem, kjer je hiralo tudi ogromno svilorejstvo avstrijskega dvora. Tu je tekom leta dosegel na podlagi svojih naukov tako bogato letino žide, da mu je avstrijska vlada podelila razpisano nagrado 10.000 goldinarjev za rešitev sviloreje, medtem ko so učenjaki na Francoskem dalje stikali za uspešnim lekom proti onim boleznim».

Svoje pridobljeno bogato izkustvo in znanje o življenju in delovanju mikrobov na raznih poljih je vporabil neumorni Pasteur po srečni slutnji tudi za preiskovanje živalskih kug, ki so takrat pogubno razsajale na Francoskem. Spoznavši, da so povzročene najhujše teh bolezni, kakor vranični prisad, kurja kolera in prašičja rdečica, vsaka po svojevrstni glivici cepljivki, je genijalni Pasteur izsledil po marljivem preiskuševanju presenetljivo dejstvo, da se da strupenost mikrobov izdatno ublažiti, in da žival cepljena s takim ublaženim kužilom pridobiva tudi brez kake nevarnosti zadostno odpornost proti vsaki istovrstni novi okužitvi. Torej slično, kakor je 100 let poprej učil Jenner uspešno cepiti človeka proti kozam, se je posrečilo Pasteurju cepiti tudi zdrave domače živali proti raznim nevarnim boleznim. S temi novimi izumi v prilog živinoreje je rešil Pasteur ogromno množno domačega blaga vse do današnjih dni; verjetno je, da ni pretiraval neki njegov prijatelj, ki je Pasteurju zagotavljal, da so taki izumi poplačali Francoski vso vojno odškodnino 5 milijard zlatih frankov iz leta 1872.

Ali Pasteur tudi na stara leta ni miroval; svoje bogate izkušnje je uporabljal še za proučevanje in zdravljenje pasje stekline, ki je takrat tudi človeka silno ogrožala. Dasi ni našel prozročevalca te strašne bolezni — še dan danes ga ne poznamo — mu je uspelo potom vbrizgavanju osušenega mozga kuncev, cepljenih s steklino, rešiti skoraj vsako vgrizneno žival. Žal, da s mu to ni posrečilo takoj pri prvih poizkusih na človeku; zavistni njegovi nasprotniki so vprizorili radi prvih neuspehov na človeku grozno gonjo zoper Pasteurja. Vsak drugi bi bil takrat odnehal, ali on je nadaljeval svoje poizkuse na živalih, dokler se mu je posrečilo rešiti leta 1885. prvikrat tudi človeka od stekline. Od tedaj dalje so začeli ustanovljati po mnogih mestih posebne Pasteurjeve zavode proti steklini, kjer se posreči skoraj vselej rešiti ugriznenega človeka, če ta le ni preveč odlašal s prihodom v zavod.

Kako sijajne in blagodejne vspehe so rodila vsa ta epohalna razkritja o živih kaleh mej tem tudi drugje, naj priča značilno pismo slavnega angleškega kirurga Lorda Listerja, leta 1874. Pasteurju: «Ker dvomim, da čitate Zapiske britanskih kirurgov, Vam sporočam, da delujem že deveto leto v smislu antiseptične (protignilobne) oskrbe ran in se torej najsrčneje zahvaljujem Vam, da ste z Vašimi preiskovanji dokazali, da je tudi izvor gnojenja ran iskati le v živih kaleh. Po Vaših naukih sem izdelal in dovršil antiseptično metodo v kirugiji.» Tako je ustanovitelj moderne kirugije sloveči Lord Lister očividno z lastnega nagiba in svojeročno priskrbl Pasteurju najsijajnejše znanstveno priznanje, da ima tudi ta smela stroka zdravilstva zahvaliti njemu svojo čudotvornost. Na tak način je veleum Pasteur, začenši s prezirano vinsko glivico dosledno in vztrajno nastopal leto za letom z novimi poizkusi in dokazi o neprecenljivem pomenu najdrobnejših živih kali za vse življenske pojave narave od kletarstva do živinoreje in svoje delo razvijal je dalje, do najvišje stopnje človeške zmožnosti, do obrambe ogroženega človeka pred raznovrstnim okuženjem. In Pasteurjevi nauki se brez prestanka še ispopolnjujejo v posebni vedi, v bakterijologiji, ki tvori podlago sodobnega zdravjeslovja.

Po navedenem je umljivo, da prištevajo Louisa Pasteurja med največje dobrotnike človeštva. Hvaležni Francozi so mu v čast nabrali narodno zbirko $2\frac{1}{2}$ miljona frankov; s to svoto ter z velikim darom ruskega carja so sezdali in opremili l. 1888. znameniti Institut Pasteur v Parizu, ki je postal prvi bakterijooški zavod na svetu. V njem je končal neutrudljivi Pasteur svoje plodoosno delovanje leta 1895. Tam je našel tudi svojo dostojno grobišče v posebni kapelici, nad katero nadaljujejo njegovi učenci, znanstveniki svetovnega glasu svoje delovanje v duhu nesmrtnega mojstra.

Da bo ta skromni opis Pasteurjevega življenja popolnejši, naj omenim njegovo žarko domoljubje. Še kot učenjak svetovnega slovesa je našel Pasteur doma razmeroma malo razumevanja in priznanja; ali to ga ni oviralo, da je vsak čas naglašal svoj francoski značaj. Ob izbruhu nemško-francoske vojske je bil sam še ohromljen, pa je poslal svojega 17letnega sina kot dobrovoljca proti Nemcem. Ko so si po vojni Nemci prisvojili alzaško-lotarinsko pokrajino, ki pa po svojem mišljenju ni bila nemška, je Pasteur ogorčeno protestiral proti temu nasilju in je vrnil 10 let poprej podeljeno mu diplomo častnega doktorja nemškemu vseučilišču v Bonnu. Ko ni bilo drugega izhoda več, je poslal odcepljenim bratom znamenito sporočilo z geslom: Le v delu in volji bo vaša rešitev!

In veliki mož se tudi v tem proroškem pozivu ni motil.

P.

O Rusiji

Poslanec v francoski zbornici Edvard Herriot, ki je sam prepotoval Rusijo in je bil v Petrogradu, Moskvi in Nižjem Novgorodu, opisuje dobljene utise tako-le:

Od vseh revolucionarnih sil je življenje najrevolucionarnejše, ki deluje vedno mirno in nezadržno. Kar sem videl v Rusiji, je navzkrižje med doktrino in življenjem, je spor med abstraktnim idealizmom in konkretnim realizmom.

V govoru, ki ga je imel nedavno Lenin v moskovskem sovjetu, je podal koristna navodila o novi gospodarski politiki, izhajajoči iz razvoja sovjetskega komunizma. Rekel je: «Mi se umikamo, ali umikamo se zato, da se potem zaletimo na novo in da bomo vedno višje skakali. Kje in kako naj gradimo zopet na novo, kje in kako se moramo prilagoditi, organizirati se na novo, **da po umiku preidemo k ofenzivi — tega ne vemo še».**

Herriot pripominja, da ta dva stavka jasno označata problem, ki ga ima sedanja Rusija pred seboj. Da se omogoči obnova dežele, je moral komunizem odnehati. Ministra za poljedelstvo in finance sta morala postopati prav tako, kakor bi postopali ministri vsake druge države. Prvi je moral vzpostaviti delavne razmere kakor so približno povsodi: z mezdami in nadzorstvom nad delavci. Drugi je moral zopet uvesti bankovce. Sploh je morala sovjetska Rusija potem, ko je napovedala vojno svetovnemu kapitalizmu, misliti na ravno ta svetovni kapitalizem, če hoče izvesti svojo vzpostavo.

Herriot omenja potem, kako bi Trockij kljub vsemu temu hotel streti vso buržoazijo ter zahteva, naj komunistični elementi prekinejo vsak stik z demokratskimi strankami. V tem je notranje logično protislovje in sedanja Rusija živi pod gospodarstvom tega protislovja. Francoski pisec postavlja dvojno možnost: Ali se Rusija povrne k teoretičnemu komunizmu, ali pa bo vztrajala pri svojem konkretnem realizmu! Herriot sodi, da se bržkone zgodi to poslednje. Vprašanje pa je sedaj, ali naj se — v svrho razjasnitve položaja — Rusija nadalje bojkotira in blokira? Po mnenju piščevem bi bilo to nezmiselno in težka zmota. To svoje mnenje utemeljuje s trditvijo, da bo — če Rusija ostane v stiku z zapadnimi narodi — nalezljiva sila svobode bolj učinkovala nanjo, nego bi širjenje boljševištva kedaj moglo delovati proti zapadu.

Iz tega razloga obsoja Herriot dosedanjo politiko Francije napram Rusiji. V Leninu se borita takorekoč dve duši druga proti drugi. V moskovskem sovjetu je rekel n. pr.: «Mi se moramo odreči vsega starega. Vrsta koncesij, ki nas povzdignejo na višino kapitalističnih dežel, bo dopuščala drugim vladam, da stopijo z nami v stike, to tem bolj, ker so njihovi interesi zavarovani morda še v preveliki meri». Poprej je govoril komunist: «Jaz žrtvujem svoje življenje. Danes pa je problem, ki ga moramo rešiti mi komunisti, povsem drugačen. Mi moramo sedaj računati in vsakdo med nami se mora naučiti računati».

Po tej Leninovi izjavi sodi Herriot, da je Rusija vstopila sedaj v razdobje **oportunističnega komunizma.** In veseli se tega ter želi, da bi ta oportunistični komunizem ustvaril ugoden položaj za delavce in kmete, ker je prejšnja vladavina res zelo zanemarjala ta dva razreda. To bo mogla izvesti Rusija le tedaj, če bo nadalje ubirala poti prilagojevanja, da reši od socialističnih idej, kar je — pametnega. Veliki voditelji skušajo sicer s svojo zgovornostjo prikrivati ali olepševati ta dejstva, ta prehod od včerajšnje doktrine k potrebi; ali prilagojevanje se nadaljuje vendar-le. Sedaj posluje n. pr. industrijska banka s privatnimi računi, kakor v kapitalističnih deželah. To dokazuje, da je prišel kapital zopet na površje. Razvijajo se mešane družbe in dovoljuje sodelovanje privatnih kapitalov. In razvijale bi se še hitreje, če bi imele obilnejša sredstva. **Rusija potrebuje danes pred vsem kapitalov!**

Herriot je uverjen o poštenju ruskih državnikov. Videl jih je sam na delu. Ali kdor res ljubi Rusijo, jim mora svetovati, naj to razkrojilno delo nadaljujejo, da se bodo tako borili proti revolucionarnemu sestavu. Priznati jim je treba, da so izvršili velik napor. Ali še mnogo je treba storiti za poljedelstvo in za industrijo. Primanjkuje semena. «Izvestja» so napovedovala že v novembru, da se v letu 1923. ne bo moglo posejati tako površje kakor v prejšnjem letu. Bati se je, da se zopet pojavi glad na razsežnih območjih Rusije.

Rusija se nahaja v polni evoluciji. Po strašni kirurgični operaciji se že kažejo znaki zdravljenja. Od spomladi leta 1921. beleži slehrni dan napredek na poti k ozdravljenju. Herriot ne misli, da bi se zdravilo spremenilo. Zgodovina kaže sicer, da nastopajo iznenada dogodki ali osebe, ki popravljajo dejstva. Tako n. pr. Napoleon v zgodovini Francije, ki je vsej družbi vsilil obliko, ki jo je hotela njegova volja. Nikdo pa ne ve, ali živi danes tak mož, ki bi mogel učinkovati na novo Rusijo. Taka rešitev se zdi Herriotu neverjetna. Vsi znaki so ugodni za boljševiško vlado. Zato svetuje, naj se ne nadaljujejo zmote minulosti: posredovanje, blokada itd. Rusija se bo razvijala dalje pod vplivom notranjih zakonov, ki jih bodo ustvarjale potrebe zasebnega ali javnega življenja. Nasilne akcije ne bi imele večjega uspeha. Bo morda še kaj napadov in pokolov. Ali ogromni okvir, ki sta ga ustvarila vojna z inozemstvom in državljanska vojna, je razbit. Rusija hoče — kakor vsi narodi Evrope — mir in svobodo na delu. To dovede do tega, **da se bo navzkrižje med rusko državo in komunistično internacionalo večalo od dne do dne!**

Naloga ljudi v zapadni in srednji Evropi je v dobrohotni kritiki. Dovolj je bilo sovraštva in izzivanj. Mi se ne smemo vmešavati v notranje življenje Rusije, čeprav imajo Rusi to posebnost značaja, da radi iščejo oporo v inozemstvu. Mi moramo odnehati od blokade in iti Rusom na roko, da se bodo mogli povrniti v normalne življenske pogoje. Če bi Lenin in Trockij govorila Francozom: «Pridite k nam, da vas pozneje vnovič oropamo» — bo naš odgovor: Hvala lepa. Svojedobno smo vam poslali mnogo od svojih prihrankov. Vaše banke so slabo upravljale naš denar. Vojna nam je pojasnila nevarnosti takega sistema. Odslej bomo, ali ostajali doma, ali pa pojdemo k bolj zanesljivim prijateljem».

Verjetno pa je, da pride zopet pamet do veljave. Boljševiška revolucija je bila potrebna v mnogih pogledih. Boljševiki naj se zadovoljijo s tem, da so igrali zgodovinsko, junaško vlogo, sedaj pa naj se spravijo z demokrati zapadne in srednje Evrope, naj se pokorijo zakonom življenja, ne da bi se odrekli želji po socialnemu napredku. Potem bomo — pravi Herriot — sodelovali z njimi, da se vzpostavi velika evropska družina. Potem pride mir — tisti mir, ki ga vsi zelo potrebujemo! Ta rešitev bo najpametnejša. Željo jo vsi demokratični Francozi.

Dnevne vesti

Ker živimo v Italiji! Našim čitateljem je že znan kričeči dogodek, ko so v Baderni (v Istri) brez vsakega najmanjšega povoda — kar se je pozneje tudi priznalo od oblastvene strani — aretirali odbornike dveh gospodarskih organizacij ter jih odvedli uklenjene v Poreč. Danes moramo posvetiti še nekoliko besed preznačilni izjavi nekega uradnika v Poreču ob tej priliki. Menil je, da to, kar se je zgodilo, res ni kaznjivo po zakonu, da pa bo čez dva meseca **prepovedana vsaka hrvatska ali slovenska publikacija, ker «živimo v Italiji!»** (To se namreč nanaša na dejstvo, da so povodom hišne preiskave našli pri aretirancih nekaj hrvatskih knjig in koledarjev). Dotičnemu uradniku bodi povedano, da ravno zato, ker živimo v Italiji, je njegova izjava, ali bolje rečeno: grožnja, nezaslišana. Italija je — tako čujemo vedno — država svobode in njeni državniki zagotovljajo ob vsaki priliki, da more v njej vsak državljan uživati vse državljanske pravice in svobode. In med temi pravicami je menda tudi ta, da more vsakdo čitati knjige, ki si jih želi. Le v konkretnih slučajih, če bi šlo za publikacijo z inkriminirano vsebino, morejo oblasti postopati — pa le proti tej določeni knjigi! Da bi

PODLISTEK

Igralec, ki dobiva.

Spisal **Mavricij Jókai**

Iz madžarskega izvirnika poslovenil

Ivan Koštiál

78

«Toda strela iz puške ne bodo slišali! Imam novo iznajdbo, dobil sem jo od laškega kemika. Poglej sem! Tukaj je mrvica bombaža. Človek bi mislil, da si jo hočem zoper trganja vtekniti v uho. Ne — v samokres jo denem in kroglo na njen konec. Zdaj poglej tole pločevinasto steno pred pečjo: kaj ne, da ni luknje v njej? — Ena, dve: kaj ne, da je zdaj predrta?» — Iz cevi samokresa je prišlo malo belega dima s komaj vidnim plemenom in čisto brez poka. — «No, vidiš li? To je nemo orožje, ki se ne izdá niti s plamtenjem niti s plamtenjem niti s pokom, orožje podere avstrijsko stražo neopaženo, ubije prednje straže, ne da bi mogle dati vesti; to orožje obsuje izza grmovja iz skalnih dupel sovražnika s točo krogel, ne da bi ta vedel, odkod je prišel strel; in vrh tega je ta bombaž tako nedolžen predmet, da se dá povsod vtihotapiti. Kdo bi pa kaj sumil? Menijo, da je vata za podlogo v zimski suknji.» — «Strahovit strategém*)!» je dejal Rus, poln groze. «In ti hočeš to dati v roke Uskokom, Morlakom? Saj s tem boš preobrnil ves način vojskovanja; to ne bo več boj, marveč bo zavratno klanje na debelo!» — «Taka je vojna!» je rekel lord Adam, skomizgajoč z ramo. «Tudi Metél je izrekel pomislek proti temu; zdaj ne govori več zoper to». — «Tako drag prijatelj ti je bil, pa si ga dal umoriti!» — «Taka je politika!» — Lord Adam je nadaljeval: «Imam jako ugodno pozicijo, odkoder lahko vodim novo gibanje: neki zaklet grad ob Jadranskem morju. Nedavno za časa ilirskega kraljestva, so Francozi tam imeli nastanjene tiste bolnike, ki so imeli ono kužno bolezen, ki so jo bili prinesli s seboj iz Egipta; imenuje se Margarita. Tega ženskega imena se strašijo Avstrijci in Dalmatinci bolj kot granat in kartoč. Niti okolici tega špitala za škrljevo se ne upajo približati. Toda s to boleznijo se ni mogoče inficirati drugače, nego če se moški in ženska poljubita. In k temu je Frankopanskem gradu zares velika izkušnjava. Tam stanuje namreč najlepše deklè, katero sem kdaj videl, odkar živim. Tja je Metél skril svojo sestro na varno, dokler ne bi nastrgal majhnega imetja za njo v našo škodo: z igro v karte, to mi je on sam razodel.» — «In ti si šel potlej tja ter si deklè zapeljal?» — «Ne, za enkrat ne. Zakaj kakor je lepa, tako je občudovanja vredna, kakor alpski vrh: kadar jo dosega jutranja zarja, je rožnata; kadar ji prideš blizu, je čisto bela. Ko sem stopil prvič pred njo po svojem zmagovitem pohodu, v kneževem blesku, kot velikodušen osvoboditelj, (takrat se je borila z lakoto), meni ni pustila k sebi na tri korake, pripravljena je bila, da rajše naščuje name psa v človeški podobi in ljudi v pasji podobi; ko sem pa stopil drugič pred njo kot preganjan Uskok, razcapan, raztrgan, upehan, me je vzela v naročje, me skrila v temno votlino, mi tam slekla premočeno obleko; jaz sem se delal nezavestnega, in med tem ko me je drgnila z električnimi rokami, da bi me oživila, lahko rečem, da ji lice niti zardelo ni. Nedolžna je kakor dete in obenem tako žareče fantazije kakor haremska odaliska; v njej ste devica in čarodejka združeni. Pravo dalmatinsko deklè: izmed leda žari ogenj. Kakor blisk iz oblaka tako šviga iz nje iskra idealne slasti. Le enkrat me je bila videla in ta vtisk jo je pretvoril v muzo: poglej te verze, ki jih je napisala o «lepem Marku»; toliko ognja bi zadostovalo trem pesnikom, da bi jim vlil toplote v njih verze.» — Grof je zapazil pismo, napisano na zadnjo stran balade. — «In ko ti je deklè izročevalo te verze, takrat je pisala tudi bratu sporočilo, in ker ni vedela, da je živel v Parizu pod nepravim imenom, je napisala njegov pravi priimek — tega si zvedel od nje. In tako si ubil Metéla z orožjem, ki si ga izvil njegovi sestri!» — «Kaj hočeš — taka je diplomacija!» — «In zdaj ni dovolj, da si odstranil Metéla, ampak hočeš še nazaj iti v primorje, da upleniš deklè, ki je ostalo brez zaščitnika! Gotovo ti jo je umirajoči zaupal v svoji poslednji volji, tebi kot najboljšemu prijatelju, da jo odvedeš od tam, češ: odvedi jo tja, kjer bo zanjo najboljše mesto! In ti, ker si ne upaš ljubimkati v Frankopanskem gradu, v senci grozne egiptovske kuge, jo boš odvedel s seboj med skalnate doline pri Senju k uskoškemu ljudstvu, ki žensko najprej ukradejo, potlej zasužnijo, potem nabijejo, nato veselo ž njo živé ter potem šele se dajo ž njo poročiti — in ono deklè, ki je tako nedolžno in tako plamteče krvi, bo šlo za teboj — slepo, blazno, ter bo ponosno, da jo sramotiš, misli, da jo napraviš za kraljico!» — «Taka je ljubezen!» — «In potlej tam med divjim, neciviliziranim ljudstvom, ki nima druge vere razen praznoverstva, kjer imajo vsakega pustolovca za «lepega Marka» in vsako vlačugo za nevesto-čarodejko Margarito, bo ona šla s teboj in s tovariši v vsak boj, na vsako četovanje, na vsak roparski pohod; nabijala bo vaše puške, pela vaše bojne pesmi ter nosila za vami glave, ki jih boste v boju odrezali sovražnikom; plesala bo kolo, skakala čez ogenj, upijanjena s črnim vinom, in opevala krvava junaška dela morilske tolpe!» — «Taka je poezija — kaj pa hočeš!» — «In potlej, ko se vsa reč izjalovi, ko izpade svetu dno, ko Avstrijci in Turki potolčejo dalmatinske vstaše, sežgo njih ladje, poderejo njih gradove in skladišča orožja jim poberejo živež, ko potisnejo zadnje vstaše med puste skale, koder ni človeških stanovališč in kjer bodo trpeli od kužnih bolezni, lakote, žeje, hudega vremena, bede — tedaj boš ti stopil pred avstrijskega vojnega komisarja ter mu porečeš: «Moje ime je lord Adam Camelborough, brat vojvode Wellingtona, imetnik podveznega reda — vsak moj las je svet in nedotakljiv, zahtevam svoj passepartout.» Ono lepo deklè pa, čarobno nevesto boš pustil Uskokom — naj jo imajo za tvojo vdovo ter naj srečkajo ali žrebajo, čigava naj bo!» — Lord Adam se je zasmejal: «Kaj hočeš — taka je hazardna igra!»

(Dalje).

*) grški = vojna zvijača.

pa načelno zabranjevali državljanom čitanje hrvatskih ali slovenskih knjig, to pa nikakor ne gre v državi svobode! In Italija hoče biti taka država. Ravno zato torej, ker živimo v Italiji, morejo take izjave le kompromitirati državo pred drugorodnimi državljani in pred svetom! Zato naj bi bili ravno državni uradniki previdni in razsodnejši, da ne bi prihajali s takimi grožnjami! To tem manje, ker se ne dajo praktično uresničiti. Gospoda naj si ne domišljajo nikar, da bi mogli prisiliti naše ljudstvo, naj ne čita svojih knjig! Čitalo jih je, jih čita in jih bo čitalo. Tega uspeha ne dosežejo, pač pa delajo s takimi izjavami slabo kri. Tudi narodne manjšine v drugorodnih državah smejo živeti svoje duševno življenje. To je danes postalo svetovno načelo, ki ga ne sme kršiti ravno tista Italija, ki se ponaša, da je država svobode in da prednjači s svojo kulturo in svojim svobodoljubnim in v ravnanju s svojimi drugorodnimi manjšinami.

Ali smo v pravni državi? Poročali smo, kako so se v Ferencih pri Vižinadi (Istra) nasilno polastili šolskega poslopja, ki je po treh četrtinah last družbe sv. Cirila in Metoda, po eni četrtini pa konzorcija vaščanov, torej privatna lastnina nedotakljiva in nikdo si je ne sme prisvojati nasilno ali z zvijačo. V Ferencih pa so prisilili lastnike, da podpišejo izjavo, da iz lastne volje odstopajo od svoje lastninske pravice. V vsaki pravni državi je po določilih zakona zagrešil kaznivo dejanje, kdor si kakor si bodi lasti tuje imetje. Ali se je ukrenilo kaj proti ljudem, ki so v Ferencih zagrešili oni, po zakonu kaznivi čin? Če se to ne zgodi in če poklicani činitelji ne ukrenejo nemudoma potrebno, da se šolsko poslopje povrne svojim lastnikom, potem bi morali staviti vprašanje, usodno za državljane in za državo: ali smo v pravni državi?! Kajti med temeljnimi načeli vsake pravne države je — kakor smo že rekli — varnost lastnine! Država, v kateri ni te varnosti, je država — brez justice! Večna pa je resnica izražena v reku: Iustitia regnorum fundamentum! Pravica je podlaga državi. Menimo, zato, da mora biti državni upravi na tem, da bomo imeli zavest, da živimo v pravni državi. Zahtevamo to ne le v našem, ampak tudi v interesu države. Zahtevamo zato, da se nemudoma popravi vnebovpijoča, gori omenjena krivica.

Verski pouk v šolah. Agencija «Stefani» javlja: Z ozirom na vesti nekaterih listov o vprašanju verskega pouka v šolah, se doznava, da minister za šolstvo g. Giovanni Gentile, res namerava, na podlagi idej, ki jih je večkrat pojasnil in branil na kongresih učiteljev in v mnogih svojih delih, temeljito reformirati tozadevne določbe, ki so sedaj v veljavi. Minister namerava narediti z verskega pouka glavno podlago za sistem javnega šolstva in vse moralne obnovitve italijanskega duha.

Vedno lepše! Povsod po svetu je navada in tudi potrebno in koristno je, da se župani političnega okraja po potrebi zbirajo na pomenke o korakih, ki naj bi jih ukrenili v interesu svojih občin. Nobenemu pametnemu človeku ne more priti na misel, da bi take sestanke županov smatral za javna zborovanja, ki se morejo priobčiti oblastvu. Na južnem Tirolskem pa se je oglasilo oblastvo, ki sodi drugače. Ko so se nedavno župani bocenskega okraja zbrali na tak pomenek, so se jim predstavili orožniki z izjavo, da je sestanek oblastveno prepovedan, ker ni bil prijavljen, kakor zahtevajo predpisi. Podprefekt v Bocenu se kar ni dal prepričati, da tu ne gre za nikako javno zborovanje v zmislu zakona, ker so bili župani imenoma povabljeni. Župani so se morali povrniti v svoje občine! Človeku mora zastajati razum spričo dejstva, da se na tak nezakonit način ovirajo župani, ko hočejo koristiti svojim občinam. Namesto da bi se državna uprava veselila na tem in šla županom na roko, pa se jim birokratska zakrnjenost postavlja še na pot. Radi tega dogodka so se južnotirolski poslanci obrnili do ministrskega predsednika z zahtevo, da pouči svoje podrejene organe, naj se drže jasnih določb obstoječih zakonov! Pri nas se ne morejo vršiti odborove seje zakonito obstoječih nepolitičnih organizacij, tam pa so celo županom ovirali delovanje na korist občin! Vedno lepše!

Denar s fašistovskim znakom. Po naredbi finančnega in zakladnega ministra De Stefanija se pridno delajo priprave za kovanje novega kovanega denarja in drobiža. Novost bo obstojala — kakor poročajo rimski listi — v tem, da bo novi denar imel vtisnjen liktorski sveženj (fascio littorio), simbol starega Rima in prenovljene Italije. Ta novec bo izdan, ko se izvede že napovedana preuredba drobnega denarja.

Roki za plačevanje davkov. Tržaško finančno ravnateljstvo nas naproša, da objavimo roke, v katerih zapadejo v plačilo posamezni davki. Podajamo v naslednejm glavne roke: Zemljiški davek se mora plačevati v naprej v mesečnih obrokih prvi dan vsakega meseca. Hišni davek in najemninski davek za zgradbe izven Trsta se ravno tako plačujeta; najemninski davek za poslopja nahajajoča se v Trstu in okolici se pa plačuje 1. marca, 1. junija, 1. septembra in 1. decembra. Istotako se v Trstu in okolici plačuje 5%ni davek za poslopja, ki so kot na novo sezidana ali popravljena oproščena hišnega davka, a izven Trsta v mesečnih obrokih v naprej prvi dan vsakega meseca. Obrtni davek se plačuje trimestralno v naprej 1. januarja, 1. aprila, 1. julija in 1. oktobra. Dohodninski davek se plačuje v dveh enakih obrokih 1. junija in 1. decembra, če se ne odteguje v smislu § 133 zak. z dne 25/X 1896. d. z. št. 220. Vojni dodatni davki se plačujejo z navadnim davkom. Vojni davek mora biti plačan v dveh obrokih, od katerih zapade prvi 30 dni po dostavitvi plačinega povelja, a drugi po nadaljnih šestih mesecih. Če davek ni plačan v 14 dneh po preteku roka in če presega znesek letnih lir 100.—, se računajo zamudne obresti in sicer za vsakih 100 lir 1³/₁₀ stotinke na dan. Davki se plačujejo pri pristojnih davčnih uradih. Če z novim letom davek ni še predpisan, se plačuje v dosedanji meri ter se plačila obračunajo pri novem predpisanju.

Polog papirjev predvojnega avstrijskega državnega dolga. Uradna agencija Stefani javlja iz Rima: Italijanski zaklad je že prepečatil papirje predvojnega avstrijskega dolga, ki so bili v posesti italijanskih državljanov, ter je spremenila v konsolidiran dolg tiste, za katere je bilo predloženo vprašanje v smislu odloka-zakona z dne 3. novembra 1921. št. 1584. Istotako je prepečatil tiste papirje, ki so bili v kraljestvu posedovani od inozemskih državljanov. Sedaj se predpisuje, da morajo biti položeni vsi papirji avstrijskega državnega dolga, prepečateni in nezmenjani, kakor tudi neprepečateni, ki so posedovani v Italiji, do 15. januarja 1923. pri oddelku pokrajinskega zakladnega urada, kateri bo izdajal prejemnice. Polog ima namen, da omogoči zakladu predložiti omenejne papirje v smislu senžermenske pogodbe reparacijski komisiji. Z ozirom na neprepečatene papirje italijanski zaklad, ki je glede prepečatenja že zadostil odredbam senžermenske pogodbe, ne prevzema druge obveznosti nego to, da prijavi in dostavi papirje pristojnemu uradu za ukrepe, katere bo reparacijska komisija smatrala za potrebne. Nedotaknjene ostajajo pravice posestnikov tistih papirjev, ki so že prepečateni od italijanskega zaklada a še ne izmenjani, ter pravice posestnikov papirjev, ki se tičejo zajamčenih avstrijskih dolgov (železniške obveznice). Seznam papirjev, ki se imajo položiti, bo poslan prefekturam in zakladnim delegacijam.

Nadalje javlja omenjena uradna agencija: V smislu čl. 196 trianonske pogodbe odreja zakladni minister, da se imajo položiti že naznanjeni ogrski papirji, posedovani v Italiji, v svrho, da bodo izročeni reparacijski komisiji. Omenjeni papirji bodo morali biti položeni pri oddelku pokrajinskega zakladnega urada do 15. januarja 1923. Položnikom papirjev bodo svojedobno izročeni novi papirji, ki bodo izdani od držav naslednic Ogrske.

Sprememba poštnih pristojbin. Z odlokom, ki bo te dni objavljen, se uvedejo s 1. januarija 1923 sledeče poštne pristojbine:

Pisma in zalepke, vsakih 15 gr in odlomek 15 gr	L 0.50
pisma in zalepke za okraj	„ 0.25
navadna pisma (do 15 gr.) naslovljena na vojake v aktivni službi (častniki izvzeti)	„ 0.25
Dopisnice za izven okraja	„ 0.30
Dopisnice s plačanim odgovorom	„ 0.60
Razglednice z golim podpisom in datumom	„ 0.10
Vizitnice z do 5 konvencijonalnih besed	„ 0.20
Osmrtnice, naznanila o rojstvu, poroki in slično	„ 0.20
Trgovski računi (do 15 gr.)	„ 0.25
Rokopisi (za prvih 200 gr.	„ 0.50
Rokopisi za vsakih 15 gr., ki presegajo težo 200 gr., do teže 2 kg	„ 0.15
Vzorci brez vrednosti (za prvih 100 gr)	„ 0.30
Isto, za vsakih 50 gr, ki presegajo 100 gr, do teže 350 gr	„ 0.15
Potrdilo o prejemu, ki se ima vrniti odpošiljatelju	„ 0.50
Uterjanje na račun tretjih oseb:	
Razun poštne pristojbine, do 10 lir	„ 0.25
od 10 do 200 lir	„ 0.50
čez 200 lir	„ 1.—
Če je uterjatev zvezana s protestom, ne glede na znesek	„ 2.—
Pristojbine za inozemstvo:	
Pisma in zalepke, za prvih 20 gr	„ 1.—
za vsakih nadaljnih 20 gr	„ 0.50
Dopisnice	„ 0.60
Razglednice z golim podpisom	„ 0.20
Rokopisi, do 250 gr	„ 1.—
za vsakih nadaljnih 50 gr	0.20
Vzorci, do 10 gr	„ 0.40
za vsakih nadaljnih 50 gr	„ 0.20
Tiskovine za vsakih 50 gr	„ 0.20
Pristojbine za priporočeno pošiljatev	„ 1.—
Potrdilo o prejemu	„ 1.—
Reklamacije za rekomandirane in zavarovane pošiljatve	„ 2.—
Prošnje za dvig dopisov in za spremembo naslova	„ 2.—
Dostavitev ekspresno	„ 2.—
Pristojbina na breme prejemnika za predmete poslane iz inozemstva	„ 0.30
Pristojbine na breme odpošiljatelja za predmete poslane v inozemstvo	„ 0.20
Izkaznice in izkazne knjižice	„ 2.—
Zavarovalnina za zneske do 300 lir	„ 1.—
Omoti z navedeno vrednostjo, poleg običajne pristojbine, do 250 gr	„ 2.—
za vsakih nadaljnih 50 gr	„ 0.40

Posebni popusti, ki so bili dogovorjeni z Češkoslovaško, Avstrijo, Rumunsko in Ogrsko v Portorose dne 23. novembra 1921 ostanejo neizpremenjeni.

Brzojavke z dogovorjenim ali skrajšanim naslovom. Tukajšnji komisariat za pošto in brzojav javlja: Z dnem 31. decembra t. l. zapadejo naročnine za brzojavke z dogovorjenimi ali skrajšanimi naslovi. Prizadeti se pozivajo, naj plačajo predpisano pristojbino za l. 1923, v prvi polovici meseca januarja, kajti drugače se bo izročevanje takih brzojavk ustavilo. Pristojbine znašajo: za celo leto 120 lir, za pol leta 75 lir, za en mesec 15 lir, za 15 dni 10 lir 2 lire za dobo treh dni ali pod tremi dnevi.

Kolkovana pristojbina za oglase (reklame) izdelane na tvarinah različnih od papirja. Finančno ravnateljstvo nas prosi, da objavimo sledeče: Z letom 1919 je bila raztegnjena na Julijsko Benečijo omenjena pristojbina. Ta pristojbina je letna in vsled tega se prizadeti opozarjajo, da zapade rok za plačilo letne pristojbine za leto 1923 z 31. decembra t. l. Prizadeti so: Trgovci ali kramarji za oglase razstavljene v trgovinah ali od zunaj; izdelovalci teh oglasov, tisti ki jih razstavijo ali razobesijo, osebe ali tvrdke, na katere se oglasi nanašajo, ter lastniki premičnin ali nepremičnin, na katerih se razstavljajo oglasi. Omenjene osebe bodo solidarno podvržene kazni za oglase, ki bodo še razstavljeni v letu 1923 in za katere ne bo plačana ali pa bo plačana z zakašnjenjem dolžna pristojbina.

Odpri roke, odpri srce, otiraj bratove solze! Dan nedolžnih otrok je danes. «Šolsko društvo je hotelo počastiti god naših malih s tem, da je določilo pobirati po vsej Julijski Krajini prostovoljne darove. Nad 2000 otrok je, ki obiskuje slov. zasebne šole in katerim nudi «Šol. društvo» izobrazbo v materinem jeziku! Mlad narod smo, a kljub temu kulturen! Dasi vedno tlačen in z vsemi mogočimi ovirami preganjan, dasi ni imel nikdar tiste svobode kot drugi narodi, da bi se mogel kulturno in gospodarsko razvijati, vendar se je naš narod s svojo vstrajnostjo, delavnostjo in nadarjenostjo povspel tako visoko, da se danes lahko meri v tem oziru z drugimi velikimi narodi.

Pokažimo tudi nadalje, da nas ni prav nič volja omagati!

Vsi, mladi in stari, bogati in ubogi podpirajmo po svojih močeh «Šolsko društvo», spominjajmo se ga ob vseh prilikah žalostnih in veselih! Posebno naj stori danes vsak Slovan svojo dolžnost, ko se bo pobiralo za «Našo deco».

«Ženski svet» je izšel in se dobi v Trstu v vseh tobakarnah, kjer se prodaja «Edinost». Posamezna številka stane L 1.20. Naročnina znaša za celo leto L 14.—, za pol leta L 7.—, za četrt leta 3.50. Kdor še ni dobil lista na ogled, naj čimprej pošlje svoj naslov na «Žensko dobrodelno udruženje» v Trstu, poštni predal 384. Prosimo cenj. čitateljice in naročnice, naj nam glede lista sporoče svoje želje in nasvete, ker bi hoteli po možnosti vstreči vsem ceni naročnicam. — Ur. «Ženskega sveta».

Zahvala. Podpisani odbor mlad. društva «Prosveta» — Sv. Jakob izreka tem potom svojo najiskrenejšo zahvalo bratskemu odboru in članom G. S. «Omladine» — prvemu, da je — ob priliki gostovanja našega dramatičnega odseka dne 23. t. m. v «Trgovskem domu» v Gorici — sprejel omenjeni odsek pod svoje pokroviteljstvo in poslednjim, da so šli našim članom s nasveti kakor tudi dejansko na roko in s tem pripomogli k dobremu moralnemu uspehu omenjene prireditve.

Ponovna zahvala naj gre tudi vsem onim, ki so na katerisibodi način pokazali svojo naklonjenost tržaški mladini dotičnega dnè. — Odbor MDP — Sv. Jakob.

Društvene vesti

Šolsko društvo pri Sv. Ivanu priredi Silvestrov večer z bogatim sporedom. Obljubljajo nam uprizoriti dve igri, petje, sviral bode tudi «Salonski orkester» iz Sv. Ivana. Bogata tombola bo privabila gotovo mnogo igralcev.

Pevsko društvo «Kolo». Danes ob 7½ večer pevska vaja za ženski zbor. Obenem se sprejemajo tudi nove pevke, ki bi rade volje sodelovale pri omenjenem zboru. — Odbor.

Javna knjižnica «Šentjakobske Čitalnice» bo posojevala odslej samo ob nedeljah od 10—11 zjutraj v prostorih stare policije pri Sv. Jakobu. Istočasno se sprejemajo novi člani. Član je lahko vsakdo. Vpisnina znaša 1 liro, a mesecna odškodnina za knjige tudi 1 liro.

Slov. akad. fer društvo «Balkan». Danes ob 20.30 redni sestanek. Uro prej odborova seja. — Predsednik.

Dijaška Matica ima svoj ustanovni občni zbor dne 6. januarja 1923. Kdor želi udeležiti se omenjenega zbora z glasovalno pravico, naj prijavi svoj pristop K. D. M. na sledeči naslov: Dijaška Matica, Trst, ul. F. Filzi 10, I. Za eventuelne informacije se je obrniti istotam dnevno od 7.-8. ure zvečer. — Pripravljalni odbor D. M.

MDP — Sv. Jakob. Opozarjamo člane na društveni redni občni zbor, ki se bo vršil v prvi polovici prihodnjega leta in meseca.

Dan prihodnjega sestanka se radi praznikov še ni definitivno določil.

Odborova seja se vrši v petek ob 20½ v narodnih prostorih. Udeležijo naj se je vsi odborniki in pregledovalci računov. — Odbor.

Iz tržaškega življenja

Odmevi silnega požara na Goldonijevem trgu. Škoda, katero je povzročil silni požar v manufakturni trgovini Tavolato na Goldonijevem trgu, znaša približno 2 miljona lir. Škoda je krita z zavarovalnino 1 in pol miljona lir. Vzroki požara se niso še ugotovili.

Žalostna smrt starega delavca: samomor ali nesreča? Miklavž Vončina, star 63 let, mehanik, stanujoč v ulici S. Marco št. 28, se je podal pred včerajšnjim zjutraj, kakor po navadi, na delo v Lloydovo ladjedelnico. Okoli 4.30 je končal delo. Nihče pa ga ni videl, da bi bil zapustil ladjedelnico. — Pozneje so prišli tudi poizvedovat o njem domači. Toda nihče jim ni znal ničesar povedati. Kmalu sta pa prišla dva čuvaja ter sporočila, da sta našla starčka utopljenega v morju pri doku. Ni se moglo še ugotoviti, ali je padel revež po nesreči v morje, ali pa se je sam vrgel vanj.

Terno: 1190 lir. Alojzij Bercè je stavil na «lot» tri številke. Bil je srečen, zakaj zadel je terno. Pred včerajšnjim je šel dvignit dobitek. Odšteli so mu lepo svoto: 1190 lir. Denar je spravil v žep ter šel na polič vina v neko gostilno v ulici della Tesa. Tam je prišel v dotiko z nekimi neznanci ter se jim hvalil, da je zadel terno. Med poslušalci pa je bil neveren Tomaž, ki se je hotel na lastne oči prepričati če govori Bercè resnico. Segel mu je zato skrivaj v žep ter se polastil Bercètove listnice. Temu pa ni preostalo drugo nego da se poda na kvesturo ter tam pove drugo poglavje o svojem ternu, ki je bolj žalostno nego prvo.

Mali tatinski dnevnik. Včeraj pri belem dnevu so zlezli neznani tatovi skozi okno v stanovanje, oziroma v spalno sobo družine Vojska v pritličju hiše št. 11 v ulici dei Giuliani ter odnesli crlo perila, ki je bila pripravljena za perilo. Tatovi so zlezli v stanovanje, med tem ko je bila zbrana družina v kuhinji pri kosilu. Res predrzni tatovi. Tatvina je bila naznanjena policijskemu komisariatu v ulici Omerigo Vespucci.

— Jolanda Gabussi je šla včeraj na vs[illegible]zgodaj na trg nakupovat potrebščine; svoje stanovanje v ulici della Guardia št. 50 je pa pustila brez vsakega nadzorstva. Ko se je čez eno uro vrnila, je našla stanovanje v velikem neredu. Med njeno odsotnostjo so se namreč prikradli v stanovanje neznani zlikovci ter so odnesli nekoliko perila in zlato verižico v skupni vrednosti 500 lir. Zasebnici ni kazalo seveda drugega, nego naznaniti tatvino policiji.

— Včeraj zjutraj okoli sedme ure, ko je odpiral mesar Delpace svojo mesnico v ulici del Broletto št. 50, je zapazil na železnem zastoru sledove vloma. Zadeva je bila naznanjena policiji. Neznani zlikovci so hoteli namreč čez noč vdreti v mesnico. Ker pa se jim ni železni zastor udal, so morali opustiti težavno delo ter oditi z dolgim nosom.

— Karl Pahor, lastnik podjetja za pranje perila v Škofijah, je pripeljal včeraj z vozom v naše mesto mnogo perila, katero je imel izročiti svojim odjemalcem. Ko je šel z vozom po ulici Bosco, se mu je konj splašil. Voz se je prevrnil in vse cule s perilom so se pri sunku raztresle po ulici. Nesrečo svojega bližnjega je pa uporabil neki neznan zlikovec ter spravil največjo culo na varno. Pahor je naznanil tatvino policiji.

Ponarejen stolirski bankovec. Včeraj popoldne sta dobila dva kraljeva stražnika obvestilo, da se nahaja v nekem lokalu v ulici del Pozzo bianco neka ženska, ki skuša razpečati ponarejen bankovec. Stražnika sta šla tja ter aretirala dotično žensko, ki se imenuje Josipina Climan, stanujoča v ulici Malcanton. Aretiranka je sprva izjavila, da ne ve kje je dobila ponarejeni denar; potem je dejala, da ga je dobila od nekega Valentina končala pa je s tem, da je povedala po pravici: ponarejen bankovec je dobila od neke svoje znanke, ki se imenuje: Amalia Trani. Obe ženski sta bili odpeljani v zapor v ulici Coroneo.

Vesti z Goriškega

Iz Gorice. Dne 23. decembra v soboto je gostovalo pri nas Mladinsko društvo «Prosveta» iz Trsta.

Igrali so Pittanijeve «Volkove».

V koči revnega mužika, ki leži v prostrani s snegom pokriti ruski stepi, se odigrava prizor najhujše bede. Oče, mati, sin ginevajo gladu. Vstopivši vlastelin nima srca in jih hoče pognati izpod strehe. Vsi trije govore o volkovih, — grozni so, s krvavimi očmi. Sin si je bil rešil življenje pred njimi. Ah, kaj volkovi pravi sin. Mi ljudje smo volkovi, žeja nas po krvi bližnika. Čez stepo prizvončklja, glasovi so vedno bližje. Trojka je. Ustavi se pred vratmi. Nekdo potrka, ženski glas se čuje. Odpri oče! prosi sin. In res stopi v hišo mlada potovalka proseč zavetja. Ko vidi starko umirati gladu, se ji zasmili, odpre kovček in ji da kos kruha. Tudi starčku ga da. Odigra se majhen prizorček medsebojne ljubezni, ko si domači ponujajo drug drugemu koščk kruha, dasi vsi izstradani. Potovalka se vleže, zaspi. Zverinska misel prešine možgane mladeniču. Izkazalo se je bilo po policiji, ki je bila prišla in odšla in pregledala imetek tujke, da ima ta denar. Mladenič je sklenil, da jo umori in se polasti denarja. «Saj so tudi nas okradli —»! Očeta je groza ob tem načrtu, dasi je vabljiv. Zgodi pa se ponoči, da si ženski menjate ležišča. Tišina! Na odru se pojavita dva volkova, oče in sin. Oče drži dolg nož, sin ga peha naprej: «Udari naprej!» Par vzdihov se je začulo in žrtev je utihnila za vedno. Odnesla sta jo ven, še vedno misleč, da je tujka. Zunaj sta jo nekam spravila. Zopet nov prizor na odru. Starček vstopi in vidi pred seboj, — koga? Ravno tisto žensko, ki jo je bil pred trenutkom sam umoril. Stoji pred njim prikazen, živa. Mož zatuli kakor divja zver. Zavesa pade.

Le Rusi znajo pisati. Pisatelj seže z roko v življenje in prinese na dlani, kakor iz vode, eno samo sliko, ki pove v nekaj besedah dolg roman, ki sega v najbolj skrite globine srca.

Radi prostora ne morem povedati o mojstrsko igrani «Maski Satana». Rekel bi pa rad tole: Iskrena Vam hvala prijazni Tržačani za večer pravega umetniškega uživanja. Vas Goričane bi pa vprašal: Kam vodi Vaša pot, da Vas je bila sama peščica v Trg. Domu. Ti prazni prostori Trg. Doma me bolj bole, kakor vse drugo. Ni nas tako malo, niti nimamo bogve kakih drugih poti, da bi res pustili izborne igralce, da takorekoč samim sebi igrajo. — Član Omladine.

Devin. Bralno-pevsko društvo «Ladja» v Devinu bo imelo svoj redni občni zbor v nedeljo 31. t. m. ob 3. uri popoldne v prostorih g. Plesa v Devinu: Dnevni red: 1) Pozdrav podpredsednika. 2) Poročilo tajnika. 3) Poročilo blagajnika. 4. Raznoterosti. Ladjaši! Morje, po katerem plava naša «Ladja», je še vedno precej razburkano, valovi, kateri so udarjali ob njo, nas niso ustrašili. — Zatorej v nedeljo 31. t. m. naj za vsakega velja:

Naj še tako besni vihar
«Ladjaš» ne ustraši se nikdar.

Podbrdo. Občni zbor tukajšnjega bralnega društva «Gorska vila» za leto 1923 se bo vršil dne 31. t. m.

Dobravlje. Bralno in pevsko društvo v Dobravljah na Vivavskem priredi v nedeljo na Silvestrovo dne 31. t. m. v prostorih Kmečko delavske gosp. zadruge veselico ob 3. uri pop. Na sporedu je veseloigra v 1 dejanju: «Dve tašči», petje, deklamacije in tamburanje. Po veselici srečolov z raznovrstnimi dobitki. — Ker je to prva veselica društva po vojni, vabi k obilni udeležbi — Odbor.

Miren. Izobraževalno društvo Miren priredi v nedeljo 31. decembra 1922. v dvorani g. Marmolje. Pevski večer. Na sporedu so izključno «Karlo Adamičeve» skladbe: 1) «Pala je slanica» mešani zbor. 2) Deklici, moški zbor. Nagovor pevovodje. 3) «Njej», sopran solo*). 4) Mila si mi*), tenor solo. 5) «Bog je vstvaril zemljico», mešani zbor. 6. «Vsi so prihajali», mešani zbor. 7. Ujetega ptiča tožba, mešani zbor. 8) Nageljček, mešani zbor. 9) «Plovi, plovi moja ladjo»,*) sopran solo. 10) Majki*), tenor solo. 11) Na planine, mešani zbor. 12) Pesem, moški zbor. 13) Vinska, mešani zbor, dirigira skladatelj. Počastitev skladatelja. 14) «Noč je, tiha noč, mešani zbor, dirigira skladatelj. Moški tamburaški zbor udarja: Marko Bajukove: «Bom šel na planince.» Ženski tamburaški zbor svira: Vinko Vodopivčevo: «Pomlad». Med odmora svira domača godba pod vodstvom kapelnika g. Josipa Petroviča. Ob glasovirju skladatelj. K obilni udeležbi vabi — Odbor.

Iz Kazelj: Kakor že javljeno, priredi bralno in pevsko društvo «Dneva žar» v Kazljah «Vinsko trgatev» na sv. Silvestra dan t. j. 31. decembra t. l. Ob tej priliki nam je obljubljen zastopnik osrednjega društva «Prosvete» iz Trsta, ki nas bo razveselil z zanimivim nagovorom. Ker se čuje od več strani, da se pripravljajo spretni tatova in brhke tatice na lov grozdja, se opozarja slavno starešinstvo, da poskrbi za energično varstvo čuvajev grozdja, kateri naj bodo kos svoji nalogi. Starešinstvo je odredilo ostre kazni za tiste, ki jih zasačijo čuvaji na latniku. Opozarjajo se ljubitelji sladčic, da jih ne nosijo s seboj k veselici, ker se bo tamkaj na dražbi prodajal velik sladek in okusen štrukelj. Kdor ga dobi se bo prav dobro pogostil. Razpisana je bila služba pečenja kostanja in priglasil se je pek z najboljšimi izpričevali, tako bo tisti dan pekel za prodajo izvrstno blago.

Gospodinje paviljona so se tudi pripravile za obilno postrežbo s sadjem in tudi s črno kavo. Pevski zbor vzame del veselice pod svojo režijo. Za mladino in ljubitelje plesa bo tudi preskrbljeno. Na svidenje v obilni meri koncem starega in v začetku novega leta. — Odbor.

Borzna poročila.

Tuja valuta na tržaškem trgu:

Trst, 28. decembra 1922

ogrske krone	—.—.—	—.—
avstrijske krone	—.—	—.0375
češkoslovaške krone	58.50.—	59.25
dinarji	23.—.—	24.—
leji	11.50.—	12.25
marke	—.30.—	—.32
dolarji	19.30.—	19.50
francoski franki	145.50.—	146.—
švicarski franki	369.—.—	373.—
angleški funti papirnati	90.00.—	90.80

Mali oglasi

KRAVA mlada, s teličkom, 15 l mleka dnevno, in druge tri krave z mlekom, se prodajo. Vas Briščiki 10 p. Prosek. 2272

GOSTILNA «ex Subieta», Sv. Ana št. 31 išče deklo vešča v kuhanju in pranju perila. Plača po dogovoru. Nastop takoj. 2286

VELIKA, enonadstropna trgovska hiša z velikim lokalom za obrt in enonadstropna dvoriščna zgradba v sredini mesta Maribora, pripravna za manjšo industrijo ali za ležarino, stanovanje s šestimi sobami, se proda za 225.000 Din. Pojasnila daje Zvonimir Inkret, Krčevina 126 pri Mariboru. 2285

KRASNO POSESTVO, oddaljeno ¼ ure od Maribora, 17 oralov vinograda, velikanski sadonosnik, zelenjadni vrt, gosposko poslopje, viničarija, hlevi, vse v dobrem stanju, se proda skupno ali pa posamezne parcele s hišnimi poslopji. Stanovanje s 4 sobami takoj na razpolago. Natančnejše podatke daje g. dr. Rudolf Ravnik, odvetnik v Mariboru, Sodna ulica št. 14/I. 2258

TRTE Terre promisse, do 1 m dolgi grozdi, ter druge, za namizno grozdje in za vino, prodaja Josip Štrekelj Komen. 2259

KLAJNO APNO za živinorejce, strup za podgane, lisice in miši, se dobiva v lekarni v Il. Bistrici. 78/2

APNO živo se dobiva po konkurenčnih cenah vedno pri J. Wild v Nabrežini. 2261

KMETSKO POSESTVO 38 hektarov obstoječe iz hiše, hišice, hleva, kozolca v dobrem stanju, 2 vola, krave 6 glav, vozovi uprega, gospodarsko orodje i. t. d. 17 hektarov lepega gozda smrekovega bukovega, njive, travniki in pašnik. Posestvo je skupaj v eni parceli, ter se radi preselitve ceno proda. Naslov pove upravništvo. 2279

IZKUŠENA babica sprejema noseče na dom. Ljubezniva oskrba, zajamčena tajnost. Corso Garibaldi 23/I 2275

UGODNA PRILIKA. Na Opčinah vino od pol litra naprej po L 2.80 in na debelo po L 2.— Gostilna Kette. 2266

SLUŽBE išče zanesljiv trgovski uslužbenec v špecerijski trgovini kje na Goriškem, najraje v Kobaridu ali Tolminu, gre za malo plačo. Ponudbe pod «Poštenost» na upravništvo. 2281

IŠČEM pomočnika in vajenca za brivsko obrt. Brivnica Žgavec Vipava 2283

SLAMOREZNICE, plugi, brane, kakor vse druge poljedelske potrebščine se dobijo po konkurenčnih cenah pri Vekoslavu Vilharju v Postojni 2284

KRONE srebrne in zlate, plačuje po najvišjih cenah Pertot, Via S. Francesco 15, II. 19

POZOR! Krone, korale, zlato, platin in zobovje po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belleli Vita, via Madonnina 10. I. 82

RADI PREMEMBE obrata prodam slovečo žago na šest klinj, žago za furnir, tračno žago, cirkularke, stroje skobelnike, stružnike, vrtalnike, mizarske klopi, kolarsko orodje itd. Nussbaum, Ajdovščina 53

ZLAT, srebrn in papirnat denar se kupuje in prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinto Gallina 2, (nasproti hotela Moncenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 67

POZOR pevska in glasbena društva! Na prodaj imam več klavirjev, harmonijev, gosli, citer, starih in novih. Pogoji ugodni. Ivan Kacin, via Carlo Favetti 6 Gorica 2114

Odhodi in prihodi vlakov

JUŽNI KOLODVOR.

Odhodi.

0.15 (osebni) Tržič, Červinjan, Portogruaro, Benetke.
0.40 (ekspresni) Sv. Peter, Postojna, Ljubljana, Carigrad.
5.— (o) Nabrežina, Divača, Sv. Peter, Postojna.
5.45 (brzovlak) Tržič, Červinjan, Portogruaro, Benetke. (Ne vozi ob nedeljah).
6.— (o) Tržič, Gorica, Kormin, Videm (Udine).
6.40 (o) Tržič, Červinjan, Portogruaro, Benetke.
7.— (brz.) Nabrežina, Divača, Sv. Peter, Postojna.
9.— (brz.) Nabrežina, Opčine, Sežana, Divača, Sv. Peter, Postojna.
10.15 (eks.) Tržič, Červinjan, Portogruaro, Benetke.
10.45 (o) Tržič, Gorica, Kormin, Videm (Udine). (Ne vozi ob nedeljah).
11.25 (o) Nabrežina, Divača, Sv. Peter, Reka.
12.05 (o) Tržič, Červinjan, Portogruaro, Benetke.
16.25 (brz.) Tržič, Gorica, Kormin, Videm (Udine).
16.40 (o) Nabrežina, Divača, Sv. Peter, Postojna.
18.— (o) Tržič, Gorica, Kormin, Videm (Udine) (Ta vlak ima zvezo iz Tržiča v Červinjan in Portogruaro).
18.40 (o) Nabrežina, Divača, Sv. Peter, Reka.
19.05 (eks.) Tržič, Červinjan, Portogruaro, Benetke.
19.45 (brz.) Nabrežina, Divača, Sv. Peter, Postojna.
23.35 (eks.) Benetke, Milan, Pariz.

Prihodi.

0.20 (brz.) iz Benetk, Portogruara, Červinjana, Tržiča.
5.10 (brz.) iz Postojne, Sv. Petra, Divače, Nabrežine.
6.05 (o) iz Benetk, Portogruara, Červinjana, Tržiča.
7.30 (o) iz Postojne, Sv. Petra, Divače, Nabrežine.
8.15 (o) iz Portogruara, Červinjana, Tržiča in iz Vidma, Kormina, Gorice, Tržiča.
9.35 (brz.) iz Postojne, Sv. Petra, Divače, Nabrežine.
10.25 (brz.) iz Benetk, Portogruara, Červinjana, Tržiča.
10.55 (o) iz Vidma, Kormina, Gorice, Tržiča. (Ne vozi ob nedeljah).
12.22 (o) iz Postojne, Sv. Petra, Divače, Nabrežine.
14.— (brz.) iz Benetk, Portogruara, Červinjana, Tržiča.
16.05 (brz.) iz Pariza, Milana, Benetk, Portogruara, Červinjana, Tržiča.
16.55 (o) iz Vidma, Kormina, Gorice, Tržiča.
17.50 (o) iz Reke, Sv. Petra, Divače, Nabrežine.
18.30 (o) iz Benetk Portogruara, Červinjana, Tržiča in iz Vidma, Kormina, Gorice, Tržiča. (Ne vozi ob nedeljah).
20.— (o) iz Benetk, Portogruara, Červinjana, Tržiča.
20.45 (eks.) iz Postojne, Sv. Petra.
21.20 (brz.) iz Postojne, Sv. Petra, Divače, Nabrežine.
22.55 (o) iz Vidma, Kormina, Gorice, Tržiča.
23.35 (eks.) iz Calais, Pariza, Milana, Benetk.
23.55 (o) iz Postojne, Sv. Petra, Divače, Nabrežine.

POSTAJA PRI SV. ANDREJU (državna).

Odhodi.

5.15 (o) v Herpelje, Kanfanar, Pulo.
5.25 (brzovl.) v Gorico, Dunaj, Monakovo.
5.35 (mešani) v Koper, Poreč.
6.10 (o) v Gorico, Podbrdo.
11.05 (o) v Gorico, Podbrdo.
12.55 (brzovl) v Herpelje, Kanfanar, Pulo.
13.— (meš.) v Koper, Buje, Poreč.
17.25 (o) v Gorico, Podbrdo.
18.— (o) v Herpelje, Kanfanar, Pulo.
18.40 (meš.) v Koper, Buje*).

Prihodi.

7.30 (meš.) iz Herpelj.
7.44 (o) iz Gorice.
8.26 (meš.) iz Buj, Kopra*).
10.— (o) iz Pule, Kanfanara, Herpelj.
12.34 (meš). iz Poreča, Buj, Kopra.
15.45 (o) iz Podbrda, Gorice.
15.52 (brzovl.) iz Pule, Kanfanara, Herpelj.
21.30 (o) iz Podbrda, Gorice.
21.35 (meš.) iz Poreča, Buj, Kopra.
22.— (o) iz Pule, Kanfanara, Herpelj.

*) Ob nedeljah ne vozi.

DAROVI

— Za «Organ. os. voj. sirot» darujeta: g. dr. E. Okretič 50 lir, g. kurat P. Jelovščan 10 lir, Ivan Ravbar 40 lir. Iskrena hvala!

— Za «Božičnico Ž. P. Š. D.» pola A. S so darovali: «Trg. obrtna zadruga» 100 L, «Podr. ljub. kred. banke» 100 L, g. A. Truden 50 L, g. Fran Kovačič 25 L, A. S. 25 L, g. Marković 40 L, g.a Kopulely 20 L, g. I Gradišar 20 L, g. Ančić 5 L, N. N. 5 L, N. N. 5 L, N. N. 5 L, N. N. 5 L, N. N. 5 L, g. Marvot 1 L, g. Tambur 2 L, N. N. 1 L, g.a Kerjan iz Žerjen vrečo orehov. Srčna hvala!

— Kot božični in novoletni dar otroškemu vrtcu daruje trgovec g. Jakob Tominc iz Vrdelce sledeča živila: 10 kg krompirja, 5 kg jabolk, 4 kg testenin za juho, 3 kg rezancev za s fižolom, 4 kg riža, 3 kg ječmena, 2 kg orehov, 1½ kg suhih fig, 5 kg fižola, 1 kg moke bele, 1 kg sode.

— Mesto cvetja na krsto pok. g. Mariji Prelogovi daruje družina Kravosova 20 L za «Šolsko društvo». Matej Rupena trgovec z ogljem daruje 10 L «Šolkemu društvu» V isti namen daruje Logar Ivanka 2 L.

Za božičnico so darovali na nab. polo H. V. naslednji gg. à L 100.— Z. Z. à L 50.— Gracijan Stepančič, Ante Bogdanović, Nada Mihelčičeva, à L 40.— Nečitljiv, à L 30.— Grom, Čopek, à L 25.— Zidar, Vatovec tvrdka, à L 20.— Pertot Anica, Janovsky, Karol Malalan, ř L 10.— Sever & Co., Ljubičič, Dr. Vl. Goljevšček, Ivanišević, Babič G., Nečitljiv, à L 5.— Jožica Gruden, Zorko Jerman, Nečitljiv, N. N., Dr. M., P. O., V. H. Skupen znesek L 580.

Za božičnico po pošti: Jadranska banka L 1000.—, Tržaška pos. & hranilnica L 300.—, Zadružna zveza L 100.—, Idrska «podr. šol. društva» L 200.—, Mlekarna v Hrušici L 100.—, g. Anton Križaj, Ajdovščina L 20.— g. Fran Antih, Staroselo L 15.—, Hran. & posoj. v Jelšanah L 50.—, g. Zniderščič & Valenčič, Ilir. Bistrica L 20.—, Okrajna pos. & hran. Komen L 40.— g. Ravbar, Komen L 20.—, g. Šuc, Komen L 10.—. Darovalcem najiskrenejša zahvala.

Za božičnico Ženske podr. «Šolskega društ.» v Trstu so darovali na polo gdčne. **Marije Benčina** sledeči: 15.— L nečitljivo, 10 lir Andrej Milonik, 6 lir Amsk, po 5 lir A. Rutar A. Pikič, A. Reja, I. Vidmar, L. S., T. Simčič, M. V., M. Rutar, M. G., I., Marc A. Fremtič, I. Pikič, P. Šenk, A. P., M. Benčina, Sklemba. 4 lire Marta Furlan, 3 lire Ivan Mrevlje, po 2 liri: K. Kovačič, J. Natlačen, F. Kariš, J. Kožuh. F. Kariš, I. M. Kralj, M. Oblak, A. Sacher, po 1 liro: A. Vidmar. I. Rijavec, F. Samarin, J. Gombač, I. Sajevic, A. Gerzanšek, A. Žerjal, J. Vatovec, L. Stemberger, L. Benčina, F. Fišar, M. Zadnik, A. Milic, F. Fuk, A. Škerlavaj, A. Oril, A. Lečar. A. Babič, M. Slokar, I. Vadnjal, I. Vrenek, skupno 155 lir.

Na polo gdčne **Slavice Košuta** Sv. Križ 24 sledeči: 10 lir J. Caharija, po 5 lir nečitljivo, A. Košuta, V. Košuta, M. Košuta, K. Košuta, P. Franc, G. Košuta, R. Tence. Julij, M. Košuta, F. Potočnik, J. Horna, V. Sirk, Fr. Košuta, po L 4.30 J. Tence, po L 3.— M. Tence, Sl. Košuta, po L 2.— N. De Lorenzi, Fani, F. Tence, A. Kariž, po L 1.20 M. Košuta po L 1.— A. Košuta, skupno L 100.50.

Kamilo Saunig 5 lir, Jakob Košmerlj 5 lir, skupno L 10.

Pola gospe **Viktorije Žerjal** sledeči: po 3 lire Ant. Čok, po 2 liri Ribarich, in N. N. po 1 liro A. Vecellio, N. N., Batič, L. Famigoni, N. N., N. N., po 70 cent. V. B., J .P., po 50 cent. G. Žerjal, E. Žerjal, N. Sagon, B. Levi, N. N., K. S., M. S., N. N. P. K., 60 cent. F. R., po 40 cent N. Godina, skupno L 21.20.

Pola gdčne **Kristine Brežič:** Mira Domicelj 5 lir, Krista Brezič 10 lir Just 10 lir skupno L 25.—.

17. 11. gospa Pavla Pojani 10 lir. 25. 11. Šentjakobski cerkovnik nabral v Čitalnici 45 L. 29. 11. nabrano pri kvartanju v Čitalnici 15.40 L. 2. 12. nabrano ob petju gdč. Rožove pri Leni 11.— L zneske prejel blagajnik podružnice.

Rojaki! Ne zabite na Solsko društvo!

Književnost in umetnost

Finžgar: Naša kri. V nedeljo 17. t. m. je vprizorila šentjakobska Čitalnica Finžgarjevo «Našo kri». V resnici povedano: šentj. dramatični krožek «Čitalnice» je od zadnje predstave sem temeljito napredoval. Igra je uspela izvrstno. Za tako igro, kjer nastopa toliko ljudi, je treba precejšnje dobre volje in požrtvovalnosti s strani igralcev in s strani režiserja. V zadoščenje naj jim bo, da so stvar dobro, da izvrstno izpeljali.

V igri so se posebno izkazali g. Marc, ki je naravnost do pičice zadel tip Napoleonovega častnika. Z veseljem in zanimanjem mu je ljudstvo sledilo v igri. Dobra družica mu je bila g. Zakotnik, katera je na mah zavojevala srca občinstva. Miklauž se je z uspehom potrudil biti kos težki mu poverjeni nalogi. Žena njegova nam je v tej vlogi ugajala, ne moremo pa reči to sergeant-majorju, ki je bil na vsak način premlad v vlogi, v kateri bi mogel predstavljati starejšega izkušenega vojaka. — Ostali, katere žalbog radi pomanjkanja prostora v listu ni mogoče omeniti, so častno izvršili svojo nalogo. — Naravnost mojstrska roka pa je zrežirala statiste, ki so nudili občinstvu v posameznih prizorih res krasne pestre slike. — Lep ornament k igri so tvorile kulise in pa krasne noše in obleke. — Občinstvo, katerega je bila dvorana do zadnjega kota polna, je burno ploskalo požrtvovalnim igralcem. — F-ač.

I. Kongres delikujočih umetnikov v Zagrebu. Nad dve leti so trajala pripravljalna dela za ta kongres. Precej ovir je bilo treba premagati, a optimizem in požrtvovalnost onih naših umetnikov, ki smatrajo delo za splošno korist dovolj važnim, da si odtrgajo del svojega dragocenega časa, sta končno premagala vse težave, ki so stale kongresu in s tem ustvarjanju edinstvene organizacije na potu.

Na kongres je prišlo 17 izvoljenih delegatov iz kulturnih centrov, poleg njih pa veliko število umetnikov iz vseh krajev Jugoslavije. Kongres je trajal 3 dni in je absolviral ves program, ki mu je bil stavljen. Vsi sklepi so se vršili skoraj soglasno in diference, ki so se pojavile v začetku pri obravnavi društvenih pravil, so bile vse odstranjene potom kompromisov in sporazuma.

Ustvarjena je tedaj edinstvena organizacija oblikujočih umetnikov, kakor jo imajo že bratje Čehi. Ta organizacija pa noče biti samo stanovska zveza za čuvanje materialnih koristi umetnikov, nego hoče povzdigniti umetniški nivo v državi sploh. Hoče z ene strani olajšati umetnikom dosego njih umetniških idealov, z druge strani pa vplivati na vse kroge, ki jim je umetnost namenjena, da pomagajo gladiti pot umetniškemu razvoju.

Med činitelji za dosego teh namenov je treba v prvi vrsti imenovati umetniški svet, ki je institucija Udruženja, ki pa ima postati ob enem državna institucija, ko bo skupščina sprejela zakon o um. svetu volitve v ta umetniški svet so posebno lepo pokazale, da so se na kongresu zbrani umetniki dali voditi edinole od idealnih in nestrankarskih nagibov, kajti izvolili so vanj naše prve umetnike, med njimi Meštrovića predsednikom. Izmed izvoljenih Slovencev bo zastopal v umetniškem svetu arhitekte Josip Pločnik, slikarje R. Jakopič, kiparje pa Ivan Napotnik.

V posamičnih kulturnih centrih bodo delovala kakor dosedaj lokalna udruženja, katerim se pa pravila izenačijo. Poleg skupnega udruženja bo vodil glavni odbor. Volitve v ta odbor je tudi izvedel kongres in to kakor zahtevajo pravila paritetno, t. j. vsak kulturni center je zastopan s tremi člani. Slovenski člani glavnega odbora so Costaperaria, Sternen in Vavpotič. Med pregledniki je bil izvoljen Šantel.

Zagrebški umetniki so udeležence kongresa sprejeli na priznano gostoljubni način. Naj omenimo samo njim na čast prirejeno operno predstavo v narodnem kazalištu — proizvajala se je krasna «Snjeguročka» — in slavnostni banket, katerega se je udeležilo nad 50 umetnikov iz cele kraljevine.

I. umetniški kongres bo brezdvomno važen mejnik v zgodovini oblikujoče umetnosti v Jugoslaviji. Cela vrsta za splošni umetniški razvoj važnih vprašanj čaka na rešitev. Umetniki so se odločili dati temu razvoju pravo smer in le izjeme so še med njimi, ki ne verujejo v korist takega skupnega dela. Bodoče delovanje Udruženja jugoslovenskih oblikujočih umetnikov jih bo gotovo prepričalo, da niso imeli prav.

Prihodnji kongres se bo vršil, kakor je bilo na predlog Slovencev soglasno sklenjeno, v prvi polovici oktobra 1923. v Ljubljani.

«Pravni Vestnik» Pred kratkim je izšla 11. številka tega edinega juridično-strokovnega lista Julijske Krajine. Razun članka v proslavo 70letnice tudi slovenskim pravnikom dobro znanega profesorja dr. Heyrovský-ja v Pragi prinaša nadaljevanje zanimivega članka o «kolektivni pogodbi» iz peresa dr. Tume, važno odločbo o rabi slovenskega in hrvatskega jezika na istrskih sodnijah in nekaj drugih zanimivih razsodb sodnij Julijske Krajine oziroma kasacijskega dvora v Rimu. Med «raznimi vestmi» prinaša nove odredbe in odloke veljavne za nove province.

Opozarjamo na ta list, ki je velike važnosti ne samo za juriste, ampak tudi za druge, zlasti za občine in zavode, kajti ta list je edini, ki prinaša odredbe in odloke ter zakone v slovenskem jeziku, če ne v celoti, pa vsaj v izvlečku, ali pa vsaj naznanja vse za nas važna določila zakonov.

Še v teku tega leta izide 12. številka, s katero zaključi list svoj II. letnik.

Priporočamo ga najtopleje.

E. Adamič: 10 moških in mešanih zborov. Izšla je krasna zbirka glasbena edicija: 10 moških in mešanih zborov Em. Adamiča, na narodna besedila iz Štrekljove zbirke. Naša društva vedno tarnajo, da jim primanjkuje melodioznih, ppevnih in netežkih zborov. — Zbori po deželi dostikrat pač ne razpolagajo s prvovrstnim in izvežbanim glasovnim materialom — zato bodo teh Adamičevih moških in ženskih zborov res veseli. Zbirko krasi zelo presrečen naslovni list akad. slikarja M. Gasparija. Ta edicija je pač najlepše božično darilo za ljubitelje glasbe, za naše pevce in pevke. Zbirko je založila in izdala «Zvezna knjigarna», ki sprejema naročila in razpošilja izdajo. Cena Din. 10.— dobi se v vseh knjigarnah.

Pevski koledar za l. 1923. «Zveza slov. pevskih zborov» se je kljub ogromnim stroškom odločila letos izdati svoj «Pevski koledar». Po vsebini in obliki upamo, da smo ustregli našim pevcem in pevkam, kakor tudi vsem ljubiteljem slovenskih pesmi. Poleg običajnega koledarja prinaša koledar kratke in markantne sestavke o Försterju, Vilharju, Steletu, o jubilejih Glasbene Matice, g. Hubada in g. Dražila ter pregled delovanja «Zveze»; da se vsak pevec seznani z namenom in pravili «Zveze», so ta ponatisnjena v koledarju. Posebnost «Pevskega koledarja» pa so vrlo dobro posrečene karikature naših priznanih in poznanih pevskih delavcev gg. Hubada, Dražila, Adamiča in Prelovca, ki jih je narisal France Podrekar. Cena vez. koledarju je Din. 10.— in je moralna dolžnost vsakega zavednega pevca in pevke, da si naroče ta koledar. V zvezi s koledarjem so izšle karikature zgoraj imenovanih gg. tudi kot razglednice na finem chrom-papirju in jih cenj. občinstvu toplo priporočamo v nakup. Cena razgl. 75 par. Pevskim društvom priporočamo, da naročajo pošiljke kolektivno. Vsa naročila sprejema za koledar ter razglednice razpošilja «Zvezna knjigarna», Ljubljana Mariijn trg 8.

«Zločin v orcivalu». Roman. Francoski E. Gaboriau, založba «Zvezne knjigarne», str. 246 cena 10 Din. — «Zločin v Orcivalu» je zelo zanimiv detektivski roman, poln napetih dejanj od konca do kraja, ki nam predočuje, kam zabrede lahkomiselni aristokrat, ki nima skrbi za vsakdanji kruh. Ko je zapravil svoje ogromno premoženje, mu zarubijo njegove krasne konje, krasno opravo, palačo v Parizu ter velikansko posestvo, zabrede v največjo bedo ter strada in tava brez strehe obupan okoli, dokler se ga ne usmili njegov prijatelj izza šolskih dni in ga vzame k sebi na svoje veleposestvo. Grof pa, ki mu je lahkomiselnost v krvi, je ostal isti lahkoživec kakor poprej ter uničí v zahvalo za vso izkazano mu rodbinsko srečo svojemu prijatelju — dobrotniku, ki pa se radi tega upravičeno kruto maščuje nad njim in svojo ženo.

To in ono

«Zelena očesa». V Berlinu se odigravajo kurjozne tatvine. Po mestu krožijo namreč nekateri neznani zlikovci, ki hipnotizirajo svoje žrtve ter jim nato vzamejo listnice. Takih okradencev je mnogo. Ljudstvo imenuje te čudne tatove: «zelena očesa». Policija zasleduje marljivo «zelena očesa», toda do sedaj ni še nobeneda prijela.

Prostovoljna prodaja.

V nedeljo dne 6. januarja 1923 ob 10. uri dop. se bo **prodajalo** na licu mesta v Šmarjeti št. 2 ob Pesnici pri Mariboru lepo arondirano posestvo obstoječe iz njiv, travnikov, gozda, ter skoro nove hiše in gospodarskega poslopja z vso živino in gospodarskimi pritiklinami, vse kakor leži in stoji.

Posestvo meri 22 oralov.

Na želo se odproda tudi samo glavna domačija ter si nekaj njiv in travnikov lahko lastnik pridrži. Posestvo je na prodaj tudi pred gornjim rokom.

Natančnejše podatke o legi, številu premičnin, plačilnih pogojih itd. daje zastopnik lastnika dr. Franjo Rosina, odvetnik v Mariboru. (766)

ZALOGA DOMAČIH VIN
belega vipavca, istrskega refoška in kraškega terana
po zmernih cenah. — Postrežba na dom.
Priporoča se **F. ŠTRANCAR**
Via Cunicoli 8. 64

ODVETNIKA 84
Dr. FERFOLJA in Dr. SEDMAK
Iz Trstu, via Fabio Filzi št. 17/I. (tel. 26-50)
sprejemata
svoje klijente iz sežanskega okraja
vsako soboto
pri AMFU v SEŽANI

Trgovsko-obrtna zadruga
v Trstu
registrovana zadr. z neomejenim jamstvom
Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 4, I.
Obrestuje navadne hranilne vloge po
5%
vloge, vezane na trimesečno odpoved
po 5½% ako znašajo 20-30.000 Lit.
po 6% ako znašajo 30-40.000 „
po 6½% ako presegajo 40.000 „
Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune
Posoja hranilne pušice na dom.
Za varnost vlog jamči poleg lastnega premoženje nad 2300 zadružnikov, vredno nad 50 milijonov lir.
Daje posojila na poroštvo, zastavo vrednostnih papirjev ali dragocenosti.
Uradne ure od 8—13.
Tel. št. 16-04. Tel. št. 16-04.

RAZGLAS.

V četrtek dne 18. januarja 1923 ob 10. uri dopoldne se bo vršila **na licu mesta**, v Mariboru, Mlinska ulica št. 15

prostovoljna javna dražba.

Proda se hiša z vrtom. V hiši se vrši stara gostilniška obrt — poprej znana „Šoštaričeva gostilna.“

Najnižja ponudba znaša 2 milijona jugoslovanskih kron. Ponudniki morajo pred začetkom dražbe položiti 10% varščine. Hiša se proda tudi pred dražbo, ako to kupec želi.

Natančnejše podatke glede dražbenih pogojev, obsežnosti objekta itd. dajeta sodni komisar dr. Franjo Firbas, notar v Mariboru ter zastopnik lastnika dr. Franjo Rosina, odvetnik v Mariboru. (782)

Velika zaloga vina, žganja in likerjev
JAKOB PERHAUC
ustanovljena leta 1878
Trst, via S. T. Xydias št. 6, telefon 2-26.
Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški brinjevec in kranjski slivovec.
Lastni izdelki: šumeča vina kakor šampanjec, šumeči istrski refošk Lacrima Cristi in druga.
Specialiteta: Jajčji konjak in Crema marsala ter raznovrstni likerji in sirupi, kakor pristni malinovec in drugi. (50)

APNENICE
tri velike, moderne pri postaji Bivio-Nabrežina
se oddajo 672
Pojasnila daje uprava Edinosti.

POHIŠTVO.
NOVI DOHODI: poročne sobe, solidno, slavonsko delo, javorjeve, črešnjeve, jesenove, mehagonijeve, hrastove L 1500, naslonjači L 48.—. Železne postelje s kovinasto vzmetjo L 150.—.
TÜRK, Via S. Lazzaro št. 10.
VELIKA IZBERA
Za pošiljatve na deželo najboljša, brezplačna embalaža.

IVAN KERŽE 94
ima v lastni zalogi najraznovrstnejše
kuhinjske in druge hišne potrebščine
iz aluminija, steklovine, lesa in emailirane pršti.
TRST — Piazza San Giovanni 1

Dr. A. GRUSOVIN
specialist za kožne in spolne bolezni ter negovanje kože, perfekcioniran na dunajskih klinikah.
Sprejema od 9—12 in od 3—7 ure.
Gorica (Piazza grande) Travnik 20, hiša Paternoli. 60)

Najvišje cene plačujem za
KOŽE
kun, zlatic, lisic,
dihurjev, vider, jazbecev, mačk, veveric, krtov, divjih in domačih zajcev.
D. WINDSPACH
Trst, Via Cesare Battisti št. 10
II. nadst., vrata 16 88
Sprejemajo se pošiljatve po pošti.

Srebrne krone in zlato plačujem po najvišjih cenah
ALOJZIJ POVH
Trst, Piazza Garibaldi št. 2
8 (prej Barriera)

Steklene šipe
vsake vrste in mere. Prodaja na debelo in drobno. — Postrežba na dom. Cene zmerne. Piazza Oberdan štev. 3 (Hotel Europa) telefon 44-23. 18

Najstarejši slovenski denarni zavod.
Tržaška posojilnica in hranilnica
registrovana zadruga z omejenim poroštvom
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torrebianca štev. 19, I. n.
Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje
po 4%
večje in stalne vloge po dogovoru.
Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.
Uradne ure za stranke od 9 do 13.
Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt
Št. telef. 25-67.

Posebna prodajalna za hišno opremo
„ALLA SPOSA FELICE“
(Pri srečni nevesti)
Via S. Catarina št. 11 — Trst — Tel. 15-52 bis
Bogata izbera TRLIŽA, PERILA, ZAVES, VOLNENIH in NAPOLNJENIH ODEJ. — ZALOGA VOLNE in ŽIME in ŽIMNICE. IZDELANE ŽIMNICE. Kapok in bombaževina. — PREPROGE. — Kozja kožuhovina, originalne kalgan, bele, sive in črne.
VSAKOVRSTNO PERJE ZA BLAZINE

TVRDKA GELOSA BENIAMINO & FIGLI
POHIŠTVO
lastnega izdelka v vsakem slogu. — Velika izbera popolne opreme za hiše, pisarne in gostilne.
Brezkonkurenčne cene.
Trst — Viale XX. Settembre 35 — Trst
(palača Eden)
Telefon 34-34 bis (87) Telefon 34-34 bis

JADRANSKA BANKA
CENTRALA TRST (1)
Delniška glavnica L 15,000.000 Rezerve L 5,100.000
Podružnice: Opatija, Zadar, Dunaj.
Afilirani zavodi: Jadranska Banka Beograd in njene podružnice: Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Novisad, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb.
NEW-YORK: Frank Sakser State Bank.
VALPARAISO: Banco Yugoslavo de Chile.
Izvršuje vse bančne posle.
PREJEMA VLOGE
na hranilne knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje po 3¾%.
Na odpoved vezane vloge obrestuje po najugodnejših pogojih, ki jih sporazumno s stranko določa od slučaja do slučaja.
Daje v najem varnostne predale (safes)
Zavodovi uradi v Trstu:
Via Cassa di Risparmio štev. 5 — Via S. Nicolò štev. 9.
Telefon št. 1463, 1793, 2676. Blagajna posluje od 9.30 do 12.30 in od 14.30 do 16.